

CRNA GORA

AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, člana 89 stav 6, člana 90 stav 6, člana 91 stav 7, 94 stav 11, člana 98 stav 3 i člana 106 stav 7, Zakona o vazдушnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 30/12), uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o posadi vazduhoplova

Član 1

U Pravilniku o posadi vazduhoplova ("Službeni list CG", broj 08/13 i 23/14) u članu 2, u stavu 1 poslije tačke 2a dodaju se dvije nove tačke 2b i 2c, koje glase:

„2b) Uredba komisije (EU) broj 245/2014 od 13. marta 2014. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Komisije (EU) broj 1178/2011 od 03. novembra 2011. godine o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa posadom vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu u skladu sa Uredbom (EZ) broj 216/2008 Evropskog Parlamenta i Savjeta, koja je u Prilogu 4 ovog pravilnika.

2c) Uredba komisije (EU) 2015/445 od 17. marta 2015. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Komisije (EU) br. 1178/2011 o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa posadom vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu, koja je u Prilogu 5 ovog pravilnika.“

U stavu 2 riječi „Priloga 1, Priloga 2 i Priloga 3“ zamjenjuju se riječima „Priloga 1-5“

Član 2

U članu 4 riječi „Priloga 1, Priloga 2 i Priloga 3“ zamjenjuju se riječima „Priloga 1-5“.

Član 3

Poslije člana 5 dodaje se novi član koji glasi:

"Član 5a

Odredbe ovog pravilnika koje se odnose na pilote, koji posjeduju dozvolu i povezano ljekarsko uvjerenje izdato u trećoj zemlji, a koji su uključeni u nekomercijalne operacije vazduhoplova, primjenjivaće se od 08.04.2016. godine.“

Član 4

Poslije Priloga 3, dodaju se novi Prilog 4 i Prilog 5, koji su prilozi ovog pravilnika.

Član 5

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

DIREKTOR
Dragan Đurović

Broj: 01/2-671/3-15

Podgorica, 25 maj 2015. godine

**UREDBA KOMISIJE (EU) br. 245/2014
od 13. marta 2014. godine**

**kojom se mijenja i dopunjava Uredba Komisije (EU) br. 1178/2011 od 03. novembra 2011.
godine o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa posadom
vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu**

Član 1

Uredba Komisije (EU) br. 1178/2011 mijenja se na sljedeći način:

(1) Član 3 mijenja se i glasi:

„*Član 3*

Licenciranje pilota i izdavanje ljekarskih uvjerenja

1. Ne dovodeći u pitanje član 8 ove Uredbe, piloti vazduhoplova iz člana 4 stava 1 tački (b) i (c) i člana 4 stava 5, Uredbe (EZ) br. 216/2008 dužni su da ispune tehničke zahtjeve i administrativne procedure iz Aneksa I i Aneksa IV ove Uredbe.

2. Nezavisno od prava imalaca dozvola utvrđenih u Aneksu I ove Uredbe, imaoци pilotskih dozvola izdatih u skladu sa pod-djelovima B ili C Aneksa I ove Uredbe mogu da obavljaju letove iz člana 6 stava 4a Uredbe (EU) br. 965/2012. Time se ne dovodi u pitanje usaglašenost sa bilo kakvim dodatnim zahtjevima za prevoz putnika ili razvoj komercijalnih operacija definisanih u pod-djelovima B ili C Aneksa I ove Uredbe.“

(2) U članu 4 dodaje se novi stav 8 koji glasi:

„8. Do 8. aprila 2019. godine, država članica može da izda autorizaciju pilotu za uživanje posebnih ograničenih prava da upravlja vazduhoplovom u skladu sa pravilima instrumentalnog letenja prije nego što pilot ispuni sve potrebne uslove za izdavanje ovlaštenja za instrumentalno letenje u skladu sa ovom Uredbom, uz sljedeće uslove:

(a) država članica izdaje te autorizacije samo u slučajevima kada je to opravdano posebnim lokalnim potrebama koje ne mogu da se ispune pomoću ovlaštenja definisanih ovom Uredbom;

(b) oblast primjene prava koja se dodjeljuju autorizacijom zasniva se na procjeni sigurnosnog rizika koju obavlja država članica, uzimajući u obzir mjeru obuke koja je potrebna da bi se dostigao potreban nivo kompetencije pilota;

(c) prava takve autorizacije ograničena su na vazdušni prostor državnih teritorija država članica ili djelove tih teritorija;

(d) autorizacija se izdaje podnosiocima zahtjeva koji su završili odgovarajuću obuku sa kvalifikovanim instruktorima i demonstrirali potrebnu kompetentnost kvalifikovanom ispitivaču, kao što je odredila država članica;

(e) država članica obavještava Komisiju, EASA-u i druge države članice o pojedinostima te autorizacije, dajući svoje obrazloženje i procjenu sigurnosnog rizika;

(f) država članica prati aktivnosti povezane sa autorizacijom da bi obezbijedila prihvatljivi nivo sigurnosti i preduzela odgovarajuće radnje u slučaju utvrđivanja povećanog rizika ili bilo kakvih zabrinutosti za sigurnost;

(g) država članica obavlja pregled sigurnosnih aspekata implementacije autorizacije i podnosi izvještaj Komisiji najkasnije do 8. aprila 2017. godine.“

(3) U članu 12, stav 4 mijenja se i glasi:

„4. Odstupajući od stava 1, države članice mogu da odluče da ne primjenjuju odredbe ove Uredbe na pilote koji imaju dozvolu i povezano ljekarsko uvjerenje izdate u trećoj zemlji uključene u nekomercijalne operacije vazduhoplova navedene u članu 4 stavu 1 tački (b) ili (c) Uredbe (EZ) br. 216/2008 do 8. aprila 2015. godine.“

(4) Aneksi I, II, III i VI izmijenjeni su i dopunjeni u skladu sa Aneksima ove Uredbe.

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana njenog objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Ova Uredba obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 13. marta 2014. godine.

Za Savjet
Predsjednik
Žoze Manuel Barozo

ANEKS I

Aneks I (Dio FCL) Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) Naslov FCL.015 mijenja se i glasi:

„FCL.015 Podnošenje zahtjeva i izdavanje, produžavanje važenja i obnova dozvola, ovlaštenja i certifikata“

(2) FCL.020 mijenja se i glasi:

„FCL.020 Pilot učenik

(a) Pilot učenik ne smije da leti samostalno osim ako je dobio autorizaciju za to i ako je pod nadzorom instruktora letenja.

(b) Prije svog prvog samostalnog leta, pilot učenik u najmanjoj mjeri mora da ima:

(1) u slučaju aviona, helikoptera i vazdušnih brodova: najmanje 16 godina starosti;

(2) u slučaju jedrilica i balona: najmanje 14 godina starosti.“

(3) FCL.025 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) naslov se mijenja i glasi:

„FCL.025 Ispit teorijskog znanja za izdavanje dozvola i ovlaštenja“

(b) u tački (a) stavovi (1) i (2) mijenjaju se i glase:

„(1) Podnosioci zahtjeva moraju da pristupe cjelokupnom ispitu teorijskog znanja za određenu dozvolu ili ovlaštenje koje su u nadležnosti jedne države članice.

(2) Podnosioci zahtjeva smiju da pristupe ispitu teorijskog znanja samo ako ih preporuči odobrena organizacija za obuku (ATO) koja je odgovorna za njihovu obuku, nakon što su završili odgovarajuće elemente kursa teorijskog dijela obuke u skladu sa zadovoljavajućim standardima.“

(c) tačka (b) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) Prolaz na ispitu teorijskog znanja podnosilac zahtjeva postiže ako ima najmanje 75% poena na tom ispitu. Ne postoje kazneni poeni.“

(ii) stav 3 i drugi podstav tačke (b) mijenjaju se i glase:

„(3) Ukoliko podnosilac zahtjeva nije uspio da položi neki od djelova ispita teorijskog znanja iz četiri pokušaja, ili nije uspio da položi nijedan dio u šest ispitnih rokova ili u periodu iz stava (2), mora ponovo da polaže cjelokupni ispit.

Prije ponovnog polaganja ispita teorijskog znanja, podnosilac zahtjeva mora da prođe dodatnu obuku u ATO-u. Obim i područje primjene potrebne obuke određuje ATO, na osnovu potreba podnosioca zahtjeva.“

(d) u tački (c) stavu (1), tačka (ii) mijenja se i glasi:

„(ii) za izdavanje dozvole profesionalnog pilota, ovlašćenja za instrumentalno letenje (IR) ili ovlašćenja za instrumentalno letenje na ruti (EIR), 36 mjeseci;“

(4) FCL.035 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (a) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) stav (1) i prva rečenica stava 2 mijenjaju se i glase:

„(1) Ukoliko nije drugačije navedeno u ovom dijelu, priznato vrijeme leta za dozvolu, ovlašćenje ili certifikat, mora da bude u istoj kategoriji vazduhoplova za koju se dozvola, ovlašćenje ili certifikat traži.

(2) PIC ili pilot koji se nalazi na obuci.“

(ii) stav (3) mijenja se i glasi:

„(3) Vrijeme leta kao kopilot ili PICUS. Osim ako nije drugačije navedeno u ovom dijelu, imaocu pilotske dozvole kada je u ulozi kopilota ili PICUS-a, priznaje se svo kopilotsko vrijeme leta za ukupno potrebno vrijeme leta za veći nivo pilotske dozvole.“

(b) tačka (b) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) Podnosiocu zahtjeva koji je položio ispit teorijskog znanja za dozvolu saobraćajnog pilota, priznaje se teorijsko znanje za sticanje dozvole pilota lakog vazduhoplova, dozvole privatnog pilota, dozvole komercijalnog pilota i, osim u slučaju helikoptera, za IR i EIR u istoj kategoriji vazduhoplova.“

(ii) dodaje se stav 5 koji glasi:

„Nezavisno od tačke (b) stava (3), imaocu ovlašćenja IR(A) koji je završio **Modularni kurs osnovne sposobnosti za instrumentalno letenje** ili imaocu ovlašćenja za EIR navedena se teorijska obuka i ispit za ovlašćenje IR priznaje u cjelosti za drugu kategoriju vazduhoplova samo ako je podnosilac zahtjeva završio teorijsku obuku i položio ispite za IFR dio kursa u skladu sa FCL.720.A(b)(2)(i).“

(5) FCL.055 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) uvodni dio tačke (d) mijenja se i glasi:

„(d) Posebni zahtjevi za imaoce ovlašćenja za instrumentalno letenje (IR) ili za instrumentalno letenje na ruti (EIR). Ne dovodeći u pitanje prethodne stavove, imaoce IR-a ili EIR-a moraju da demonstriraju sposobnost korišćenja engleskog jezika na nivou koji im omogućava da:“

(b) tačka (e) mijenja se i glasi:

„(e) Demonstracija znanja jezika i korišćenja engleskog jezika za imaoce IR-a i EIR-a vrši se metodom procjene koju su utvrdile nadležne vlasti.“

(6) U FCL.060 tačka (b) stav 3 mijenja se i glasi:

„(3) kao kopilot za odmjenu u fazi krstarenja osim ako je on/ona:

(i) ispunio zahtjeve iz tačke (b)(1); ili

(ii) završio u prethodnih 90 dana najmanje tri sektora kao kopilot za odmjenu u fazi krstarenja na istom tipu ili klasi vazduhoplova; ili

(iii) završio obuku osvježavanja i obnove znanja letačkih vještina na FFS-u u intervalima koji nisu duži od 90 dana. Ova obuka osvježavanje znanja može da se kombinuje sa obukom operatora za osvježavanje znanja propisanom u relevantnim zahtjevima iz dijela ORO.“

(7) U FCL.105.A, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Imaoci LAPL(A) mogu da prevoze putnike tek nakon što budu imali 10 sati leta kao PIC na avionima ili TMG-u posle izdavanja dozvole.“

(8) U FCL.105.S, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Imaoci LAPL(S) mogu da prevoze putnike tek nakon što budu imali 10 sati leta kao PIC na avionima ili obave 30 lansiranja kao PIC na jedrilicama ili jedrilicama sa pogonom posle izdavanja dozvole.“

(9) FCL.105.B mijenja se i glasi:

„FCL.105.B LAPL(B) – Prava

Prava imaoaca LAPL za balone omogućavaju imaoцу dozvole da djeluje kao PIC na toplovazдушnim balonima ili toplovazдушnim vazдушnim brodovima, čija je maksimalna zapremina kupole 3400 m³ ili plinskih balona, čija je maksimalna zapremina kupole 1260 m³ sa najviše tri putnika, tako da nikad nije ukrcano preko četiri osobe na vazduhoplovu.“

(10) U FCL.110.B naslov se mijenja i glasi:

„FCL.110.B LAPL(B) – Zahtjevi koji se odnose na iskustvo i priznavanje ranije obuke“

(11) U tački (c) FCL.235, stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) Ako podnosilac zahtjeva ne položi bilo koju stavku dijela, smatra se da nije položio cijeli dio. Ako podnosilac zahtjeva ne položi samo jedan dio, on/ona je u obavezi da ponovi samo taj dio. Ako podnosilac zahtjeva ne položi više od 1 dijela smatra se sa nije položio cjelokupni ispit.“

(12) U tački (b) FCL.205.A, stav (3) mijenja se i glasi:

„(3) obuka, testiranje i provjere za ovlašćenja ili certifikate povezane sa tom dozvolom.“

(13) U tački (b) FCL.205.H, stav (3) mijenja se i glasi:

„(3) obuka, testiranje i provjere za ovlašćenja ili certifikate povezane sa tom dozvolom.“

(14) U tački (b) FCL.205.As, stav (3) mijenja se i glasi:

„(3) obuka, testiranje i provjere za ovlašćenja ili certifikate povezane sa tom dozvolom.“

(15) U FCL.205.S, tačka (c) mijenja se i glasi:

„(c) Bez obzira na tačku (b)(2), imalac SPL-a sa pravima instruktora ili ispitivača može da primi naknadu za:

1) pružanje letačkih instrukcija za LAPL(S) ili SPL;

2) obavljanje praktičnih ispita i provjera stručnosti za te dozvole;

3) obuku, testiranje i provjere za ovlašćenja ili certifikate povezane sa tim dozvolama.“

(16) FCL.205.B mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) Prava imaoaca BPL-a mu omogućavaju da djeluje kao PIC na balonima.“

(b) u tački (c) stav 3 mijenja se i glasi:

„(3) obuka, testiranje i provjere za ovlašćenja ili certifikate povezane sa tim dozvolama.“

(17) U tački (a) FCL.230.B, stav 2 mijenja se i glasi:

„(2) 1 obuku u letu sa instruktorom u balonu odgovarajuće klase i unutar najveće grupe za koju ima prava,“

(18) U tački (c) FCL.510.A, stav 2 mijenja se i glasi:

„(2) Imaocima dozvole inženjera leta izdate u skladu sa odgovarajućim nacionalnim propisima, priznaje se 50% naleta u ulozi inženjera leta do najviše 250 sati. Tih 250 sati može da se prizna za uslov od 1500 sati iz stava (b), i za uslov od 500 sati iz stava (b) podstava (1), ukoliko ukupno priznati nalet za bilo koji od ovih stavova ne premašuje 250 sati.“

(19) FCL.600 mijenja se i glasi:

„FCL.600 IR – Opšte

Osim kada je predviđeno u FCL.825, operacije po IFR-u u avionu, helikopteru, vazdušnom brodu ili vazduhoplovu sa uzgonom dobijenim snagom izvode samo imaoци dozvola PPL, CPL, MPL i ATPL koji posjeduju IR za odgovarajuću kategoriju vazduhoplova, ili prilikom praktičnog ispita ili obuke sa instruktorom.“

(20) FCL.610 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) u tački (a) stav (1) tačka (i) mijenja se i glasi:

„(i) prava noćnog letenja u skladu sa FCL.810, ako se prava IR budu koristile noću ili“

(b) tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) najmanje 50 sati leta na maršruti kao PIC u avionima, TMG-ima, helikopterima ili vazдушnim brodovima, od čega najmanje 10 sati, ili u slučaju vazдушnih brodova, 20 sati na odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova.“

(21) U FCL.615, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Ispit. Podnosioci zahtjeva demonstriraju nivo teorijskog znanja koji je u skladu sa dodijeljenim pravima iz sljedećih predmeta:

- Vazduhoplovni propisi,
- Opšte znanje vazduhoplova - Instrumenti,
- Planiranje i nadziranje leta,
- Ljudske mogućnosti,
- Meteorologija,
- Radio navigacija,
- IFR komunikacija.“

(22) U tački (a) FCL.625.H, stav 2 mijenja se i glasi:

„(2) kada se ne kombinuje sa produžavanjem važenja ovlašćenja za tip, moraju da polože samo dio 5 i odgovarajuće segmente dijela 1 provjere stručnosti kako je propisano u Dodatku 9 ovog Dijela za odgovarajući tip helikoptera. U tom slučaju, FTD 2/3 ili FFS koji predstavljaju odgovarajući tip helikoptera mogu da se koriste, ali barem svaka alternativna provjera stručnosti za produžavanje važenja IR(H) ovlašćenja u ovim okolnostima mora da bude obavljena na helikopteru.“

(23) U FCL.710, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Ako imalac dozvole nije letio na toj varijanti vazduhoplova u periodu od 2 godine nakon obuke o razlikama, mora da obavi dalju obuku o razlikama ili da položi provjeru stručnosti na toj varijanti da bi zadržao prava, osim za tipove ili varijante unutar klase jednomotornih klipnih aviona i ovlašćenja za klasu TMG-a.“

(24) U tački (b) FCL.725, stav 4 mijenja se i glasi:

„(4) Za avione sa jednim pilotom koji su kvalifikovani kao avioni visokih performansi, ispit se polaže pismenim putem i sadrži najmanje 100 pitanja sa višestrukim izborom odgovora, raspoređenih jednoliko po predmetima iz nastavnog plana.“

(25) U FCL.720.A tačka (e) mijenja se i glasi:

„(e) Nezavisno od tačke (d), država članica može da izda ovlašćenje za tip sa ograničenim pravima za avione sa višečlanom pilotskom posadom koje dozvoljava imaoocu takvog ovlašćenja da djeluje kao kopilot za odmjenu u fazi krstarenja iznad nivoa leta 200, uz uslov da druga dva člana posade imaju ovlašćenje za tip izdato u skladu sa tačkom (d).“

(26) U tački (a) FCL.740.A stav 4 mijenja se i glasi:

„(4) Produžavanje važenja ovlašćenja za instrumentalno letenje na ruti (EIR) ili IR(A), ukoliko se posjeduje, može da se kombinuje sa provjerom stručnosti za produžavanje važenja ovlašćenja za klasu ili tip.“

(27) U FCL.735As, tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) kurs obuke MCC sadrži u najmanjoj mjeri:

(1) 12 sati teorijske obuke i vježbi; i

(2) 5 sati praktične MCC obuke;

Koristi se FNPT II ili III kvalifikovan za MCC, FTD 2/3 ili FFS.“

(28) Stav 1 tačke (a) FCL.810 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) prvi podstav stava (1) mijenja se i glasi:

„(1) Ako se prava LAPL, SPL ili PPL za avione, TMG ili vazdušne brodove budu koristile u uslovima VFR noću, podnosioci zahtjeva moraju da imaju završen kurs obuke u ATO-u. Kurs se sastoji od:“

(b) tačka (ii) mijenja se i glasi:

„(ii) najmanje 5 sati leta u odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova noću, uključujući najmanje 3 sata obuke sa instruktorom, uključujući najmanje 1 sat navigacionog letenja na maršruti sa najmanje jednim letom sa instruktorom na maršruti od najmanje 50 km (27 NM) i 5 samostalnih polijetanja i slijetanja sa potpunim zaustavljanjem.“

(29) Dodaju se novi FCL.825 i FCL.830 koji glase:

„FCL.825 Ovlašćenje za instrumentalno letenje na ruti (EIR)

(a) Prava i uslovi

(1) Prava imaoća ovlašćenja za instrumentalno letenje na ruti (EIR) jesu dnevno letenje po IFR-u u fazi leta na ruti, avionom za koji podnosilac zahtjeva posjeduje ovlašćenje za klasu ili tip. Pravo može da se proširi i na letenje noću po IFR-u u fazi leta na ruti ako pilot posjeduje ovlašćenje za noćno letenje u skladu sa FCL.810.

(2) Imalac ovlašćenja za EIR započinje ili nastavlja let na kojem namjerava da koristi prava svojeg ovlašćenja samo ako posljednje meteorološke informacije ukazuju da:

- (i) meteorološki uslovi na polasku omogućavaju da se segment leta od uzlijetanja do planiranog prelaza sa pravila VFR na pravila IFR provede u skladu sa pravilima VFR; i
- (ii) u predviđeno vrijeme slijetanja u određeni aerodrom, meteorološki uslovi omogućavaju da se segment leta od prelaska sa pravila IFR na pravila VFR do slijetanja provede u skladu sa pravilima VFR.

(b) Preduslovi. Podnosioci zahtjeva za EIR moraju da posjeduju najmanje PPL(A) i da imaju najmanje 20 sati leta na maršruti kao PIC na avionima.

(c) Kurs obuke. Podnosioci zahtjeva za ovlaštenje za EIR moraju da imaju završeno u roku od 36 mjeseci u ATO-u:

(1) najmanje 80 sati obuke za teorijsko znanje u skladu sa FCL.615 i

(2) instrumentalno letačko osposobljavanje, pri čemu:

(i) letačka obuka za EIR za avione sa jednim motorom uključuje najmanje 15 sati leta po instrumentima u toku obuke; i

(ii) letačka obuka za EIR za avione sa više motora uključuje najmanje 16 sati leta po instrumentima u toku obuke, od čega najmanje 4 sata u avionima sa više motora.

(d) Teorijsko znanje. Prije praktičnog ispita, podnosilac zahtjeva mora da demonstrira zadovoljavajući nivo teorijskog znanja u skladu sa dodijeljenim pravima, u predmetima iz FCL.615(b).

(e) Praktični ispit. Nakon završene obuke podnosilac zahtjeva prolazi praktični ispit u avionu sa IRE-om. Za EIR za avione sa više motora, praktični ispit obavlja se u avionu sa više motora. Za EIR za avione sa jednim motorom, ispit se obavlja u avionu sa jednim motorom.

(f) Odstupajući od tačaka (c) i (d), imalac EIR za avione sa jednim motorom koji ima i ovlaštenje za klasu ili tip aviona sa više motora, a želi po prvi put da stekne ovlaštenje za EIR za avione sa više motora, mora da završi kurs u ATO-u koji se sastoji od najmanje 2 sata leta po instrumentima u toku obuke u fazi leta na ruti u avionima sa više motora i mora da položi praktični ispit iz tačke (e).

(g) Period važenja, produžavanje važenja i obnova važenja

1) EIR važi godinu dana.

2) Podnosioci zahtjeva za produžavanje važenja EIR:

i) prolaze provjeru stručnosti u avionu u periodu od 3 mjeseca neposredno prije datuma isteka ovlaštenja; ili

ii) u periodu od 12 mjeseci prije dana isteka ovlaštenja, obavljaju 6 sati leta kao PIC po IFR-u i probni let u trajanju od najmanje jednog sata sa instruktorom ovlaštenim za obuku za IR(A) ili EIR.

3) Za svako drugo naredno produžavanje važenja, imalac EIR mora da položi provjeru stručnosti u skladu s tačkom (g)(2)(i).

(4) u slučaju isteka EIR, da bi obnovio prava podnosilac zahtjeva mora:

(i) da prođe obuku za osvežavanje znanja s instruktorom ovlaštenim za obuku za IR(A) ili EIR da bi dostigao potreban nivo stručnosti; i

(ii) da položi provjeru stručnosti.

(5) Ako EIR-u nije produženo važenje ili nije obnovljen 7 godina od posljednjeg datuma važenja, imalac mora ponovo da polaže ispite teorijskog znanja za EIR u skladu s FCL.615(b).

(6) Za EIR za višemotorne avione, provjera stručnosti zbog produžavanja važenja ili obnove, i probni let koji se zahtijeva u skladu sa tačkom (g)(2)(ii) moraju da se obave u višemotornom avionu. Ako pilot ima i EIR za jednomotorne avione, ova provjera stručnosti takođe produžava važenje ili obnavlja EIR za jednomotorne avione.

(h) U slučaju da je podnosilac zahtjeva za EIR obavio let po instrumentima s instruktorom koji ima ovlaštenje IRI(A) ili FI(A) i prava za obuku za IR ili EIR, ti sati mogu da se priznaju kao sati zahtijevani u tački (c)(2)(i) i (ii) najviše do 5 ili 6 sati. Četiri sata letačke obuke u instrumentalnim uslovima na višemotornim avionima iz tačke (c)(2)(ii) ne podliježu ovom priznavanju.

(1) Za utvrđivanje broja sati za priznavanje i određivanje potreba obuke, podnosilac zahtjeva završava procjenu u ATO-u.

(2) Završenu obuku za instrumentalno letenje IRI(A) ili FI(A) mora da dokumentuje u posebnoj evidenciji obuke instruktor.

(i) Podnosiocima zahtjeva za EIR, koji imaju PPL ili CPL dozvolu iz Dijela-FCL i važeće ovlaštenje IR(A) koje je u skladu s odredbama iz Aneksa 1 Čikaške konvencije izdala treća zemlja, mogu u cijelosti da se priznaju zahtjevi povezani s kursom obuke iz tačke (c). Da bi mu se izdalo ovlaštenje za EIR, podnosilac zahtjeva mora:

1. da položi praktični ispit za EIR;

2. odstupajući od tačke (d), prilikom praktičnog ispita da demonstrira ispitivaču da posjeduje odgovarajući nivo teorijskog znanja iz vazduhoplovnih propisa, meteorologije i planiranja i performansi leta (IR);

3. da ima minimalno iskustvo od najmanje 25 sati leta po IFR-u kao PIC na avionima.”

„FCL.830 Ovlaštenje za letenje jedrilicom u oblacima

(a) Imaoci pilotske dozvole s pravom letenja jedrilicama smiju jedrilicom ili jedrilicom sa pogonom, isključujući TMG da ulaze u oblak isključivo ako imaju ovlaštenje za letenje jedrilicom u oblacima.

(b) Podnosioci zahtjeva za ovlaštenje za letenje jedrilicom u oblacima moraju da ispune sljedeće uslove:

(1) da obave 30 sati leta kao PIC u jedrilicama ili jedrilicama sa pogonom nakon izdavanja dozvole;

(2) da završe kurs obuke u ATO-u uključujući:

(i) obuku teorijskog znanja; i

(ii) najmanje 2 sata naleta s instruktorom u jedrilicama ili jedrilicama sa pogonom, upravljajući jedrilicom isključivo uz pomoć instrumenata, od kojih najviše jedan sat može da se obavi na TMG-u; i

(3) praktična provjera sa FE kvalifikovanim za to.

(c) Imaocima ovlašćenja za EIR ili IR(A) priznaje se zahtjev iz (b)(2)(i). Odstupajući od tačke (b)(2)(ii), podnosilac zahtjeva mora da obavi najmanje jedan sat naleta s instruktorom u jedrilici ili jedrilici sa pogonom, isključujući TMG, upravljajući jedrilicom isključivo uz pomoć instrumenata.

(d) Imaoci ovlašćenja za letenje jedrilicom u oblacima ostvaruju svoje prava samo ako su u posljednja 24 mjeseca imali najmanje 1 sat leta ili 5 letova kao PIC koristeći prava ovlašćenja za letenje jedrilicom u oblacima, u jedrilicama ili jedrilicama sa pogonom, isključujući TMG.

(e) Imaoci ovlašćenja za letenje jedrilicom u oblacima koji ne ispunjavaju uslove iz tačke (d) moraju, prije ponovnog korišćenja svojih prava:

(1) da polože provjeru stručnosti sa FE koji je kvalifikovan u ove svrhe; ili

(2) da ostvare dodatno vrijeme leta ili letove u skladu s tačkom (d) s kvalifikovanim instruktorom.

(f) Imaocima važećeg EIR-a ili IR(A)-a u cjelosti se priznaju zahtjevi iz tačke (d).”

(30) U stavu (2) tački (b) FCL.915, podtačka (i) mijenja se i glasi:

„(i) izvrši najmanje 15 sati leta kao pilot na klasi ili tipu vazduhoplova na kojima se pruža letačka obuka, od kojih najviše 7 sati može da bude na FSTD-u koji predstavlja klasu ili tip vazduhoplova, ukoliko je primjenljivo ili”

(31) FCL.905.FI mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (f) mijenja se i glasi:

„(f) ovlašćenja za vuču, ili akrobacije u vazduhu ili, u slučaju FI(S), ovlašćenja za letenje jedrilicom u oblacima pod uslovom da ima ta prava i da je dokazao sposobnost da obučava za to ovlašćenje FI-ju kvalifikovanom u skladu s podtačkom (i);”

(b) uvodna rečenica tačke (g) mijenja se i glasi:

„(g) EIR ili IR u odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova, pod uslovom da ima FI ima:”

(c) u tački (g), stavu (3), podtačka (i) mijenja se i glasi:

„(i) za višemotorne avione, da ispunjava uslove za izdavanje CRI za višemotorne avione;”

(d) u tački (h), stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) u slučaju helikoptera, zahtjeve određene u FCL.910.TRI(c)(1) i preduslove za kurs obuke za TRI(H) utvrđen u FCL.915.TRI(d)(2);”

(32) U tački (a) FCL.910.FI, stav (3) mijenja se i glasi:

„(3) za ovlašćenja za klasu i tip jednopilotnih jednomotornih vazduhoplova, osim za jednopilotne složene avione visokih performansi, proširenja za klase i grupe u slučaju balona i proširenja za klase u slučaju jedrilica;”

(33) U FCL.915.FI, tačka (e) mijenja se i glasi:

„(e) za FI(S), da ostvari 100 sati leta i 200 lansiranja kao PIC na jedrilicama. Pored toga, ukoliko podnosilac zahtjeva želi da pruža obuku na TMG-u, on/ona mora da ima 30 sati leta kao PIC na TMG-ovima i obavljenu dodatnu procjenu kompetencije na TMG-u u skladu s FCL.935 sa FI kvalifikovanim u skladu s FCL.905.FI(i);”

(34) U tački (b) FCL.930.FI, stav (3) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (v) mijenja se i glasi:

„(v) u slučaju FI(B), najmanje 3 sata obuke u letu, uključujući tri polijetanja.”

(b) drugi podstav stava (3) mijenja se i glasi:

„(4) Kada podnose zahtjev za certifikat FI u drugoj kategoriji vazduhoplova, pilotima koji posjeduju ili su posjedovali FI(A), (H) ili (As) priznaje se 55 sati iz zahtjeva u tački (b)(2)(i) ili 18 sati iz zahtjeva u tački (b)(2)(ii).”

(35) U FCL.905.TRI, nakon uvodnih riječi, tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) produžavanje važenja i obnovu EIR ili IR, ukoliko TRI posjeduje važeći IR;”

(36) FCL.905.CRI mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) u tački (a) FCL.905.CRI, stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) izdavanje, produžavanje važenja ili obnovu ovlašćenja za klasu ili za tip za jednopilotne avione, osim za složene avione visokih performansi sa jednim pilotom, kada podnosilac zahtjeva traži prava za letenje u operacijama sa jednim pilotom;”

(b) dodaje se nova tačka (c) koja glasi:

„(c) Podnosioci zahtjeva za CRI za višemotorne avione koji imaju CRI certifikat za jednomotorne avione moraju da ispunjavaju preduslove za CRI iz FCL.915.CRI(a) i zahtjeve iz FCL.930.CRI(a)(3) i FCL.935.”

(37) U FCL.905.IRI, tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) Prava IRI-a su da sprovodi obuku za izdavanje, produžavanje važenja i obnovu EIR-a ili IR-a na odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova.”

(38) U tački (a) FCL.915.IRI, stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) u slučaju podnosioca zahtjeva IRI(A) za višemotorne avione, ispunjava zahtjeve iz stavova FCL.915.CRI(a), FCL.930.CRI i FCL.935;”

(39) U tački (d) FCL.905.SFI, stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) MCC obuku, kada SFI ima prava da pruža obuku na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom.”

(40) U tački (b) FCL.915.MCCI, stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) u slučaju aviona, vazdušnih brodova i vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom, 1500 sati letačkog iskustva kao pilot u operacijama višečlanom pilotskom posadom;”

(41) FCL.940.MI mijenja se i glasi:

„FCL.940.MI Period važenja MI certifikata

MI certifikat važi je sve dok važi certifikat FI, TRI ili CRI.”

(42) FCL.1015 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) u tački (b), dodaju se sljedeći stavovi (4) i (5):

„(4) briefing o potrebi pregleda i primjene stavki iz stava (3) prilikom obavljanja praktičnih ispita, provjera stručnosti ili procjena kompetencije podnosioca zahtjeva za koje nadležne vlasti nisu iste one koje su izdale certifikat ispitivača; i

(5) instrukcije kako u slučaju potrebe ostvariti pristup tim nacionalnim procedurama i zahtjevima ostalih nadležnih vlasti;”

(b) tačka (c) mijenja se i glasi:

„(c) Imaoci certifikata ispitivača ne smiju da obavljaju praktične ispite, provjere stručnosti ili procjene kompetencije podnosioca zahtjeva za koje nadležne vlasti nisu iste one koje su izdale certifikat

ispitivača, ukoliko nijesu upoznati sa najnovijim dostupnim informacijama o odgovarajućim nacionalnim procedurama vlasti nadležnih za izdavanje dozvole podnosioca zahtjeva.”

(43) U tački (b) FCL.1030, stav (3) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) dodaje se nova tačka (iv) koja glasi:

„(iv) izjava da je ispitivač pregledao i primijenio nacionalne procedure i zahtjeve vlasti nadležnih za izdavanje dozvole podnosioca zahtjeva ako vlasti nadležne za dozvolu podnosioca zahtjeva nisu iste one koje su izdale certifikat ispitivača;”

(b) dodaje se nova tačka (v) koja glasi:

„(v) kopiju certifikata ispitivača koja sadrži oblast primjene njegovih/njenih prava u svojstvu ispitivača u slučaju obavljanja praktičnih ispita, provjera stručnosti ili procjena kompetencije podnosioca zahtjeva kada vlasti nadležne za izdavanje dozvole podnosioca zahtjeva nisu iste one koje su izdale certifikat ispitivača.”

(44) FCL.1005.FE mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) u tački (a), dodaje se sljedeći stav (5):

„(5) provjeru stručnosti za produžavanje važenja ili obnovu EIR-a, ukoliko FE ima najmanje 1500 sati iskustva kao pilot u avionima i ispunjava zahtjeve iz FCL.1010.IRE tačke (a) stav (2).”

(b) u tački (d) stav (3) mijenja se i glasi:

„(3) praktične ispite za proširenje prava SPL ili LAPL(S) na TMG, ukoliko ispitivač ima 300 sati leta kao pilot jedrilica ili jedrilica sa pogonom, uključujući 50 sati letačke obuke na TMG-u;

(4) praktične ispite i provjere stručnosti za ovlašćenje za letenje jedrilicom u oblacima, ukoliko ispitivač ima najmanje 200 sati leta kao pilot jedrilica ili jedrilica sa pogonom, uključujući najmanje 5 sati ili 25 letova u okviru letačke obuke za sticanje ovlašćenje za letenje jedrilicom u oblacima ili najmanje 10 sati obuke u letu za EIR ili IR(A).”

(45) U tački (a) FCL.1005.TRE, stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) provjere stručnosti za produžavanje važenja ili obnovu ovlašćenja za tip, EIR i IR;”

(46) U tački (b) stav (5) FCL.1010.TRE, podtačka (ii) mijenja se i glasi:

„(ii) imati CPL(H) ili ATPL(H).”

(47) U tački (b) FCL.1005.CRE, dodaje se sljedeći stav (3):

„(3) produžavanje važenja ili obnova EIR, uz uslov da CRE ima najmanje 1500 sati iskustva kao pilot u avionima i da ispunjava zahtjeve iz FCL.1010.IRE(a)(2)”

(48) FCL.1005.IRE mijenja se i glasi:

„FCL.1005.IRE IRE – Prava

Prava imaoca IRE sertifikata su obavljanje praktičnih ispita za izdavanje, i provjere stručnosti za produžavanje važenja ili obnovu EIR-a ili IR-a.”

(49) Dodatak 1 Aneksu I (Dio-FCL) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) stav 3.2. mijenja se i glasi:

„3.2. Podnosilac zahtjeva mora da položi sljedeće ispite teorijskog znanja, kao što je utvrđeno u ovom Dijelu za sljedeće predmete u odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova:

021 — Opšte znanje o vazduhoplovima: konstrukcija i sistemi vazduhoplova, struja, napajanje, oprema za slučaj nužde,

022 — Opšte znanje o vazduhoplovima: Instrumenti,

032/034 — Performanse avioni ili helikopteri, kako je primjenjivo,

070 — Operativni postupci, i

080 — Principi letenja”

(b) Stav 4.1. mijenja se i glasi:

„4.1. Podnosiocu zahtjeva za IR ili EIR koji je položio odgovarajuće ispite teorijskog znanja za CPL u istoj kategoriji vazduhoplova priznaju se zahtjevi za teorijsko znanje iz sljedećih predmeta:

— Ljudske mogućnosti,

— Meteorologija.”

(50) Dodatak 3 Aneksu I (Dio-FCL) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) u Pod-dijelu E pod naslovom OPŠTE u stavu (12), tačka (d) mijenja se i glasi:

„(d) 6 sati leta mora da se obavi na višemotornom avionu, ako se višemotorni avion koristi za praktični ispit.”

(b) u Pod-dijelu K, pod naslovom OPŠTE u stavu (3), tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) da obavi 155 sati leta kao pilot helikoptera, uključujući 50 sati kao PIC od čega 10 sati mora da bude let na maršruti. Sati kao PIC na drugim kategorijama vazduhoplova mogu da se ubroje u 155 sati leta kako je određeno u stavu (11) Pod-dijela K,”

(51) U Dodatku 5 Aneksa I (dio-FCL) pod naslovom OPŠTE, stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) Odobrenje za MPL kurs obuke daje se samo ATO-u koji je dio operatora komercijalnog vazdušnog prevoza koji je certifikovan u skladu s Dijelom-ORO ili koji ima poseban sporazum s takvim operatorom. Dozvola mora da bude ograničena na tog posebnog operatora sve do završetka prelazne obuke operatora.”

(52) Dodatak 6 Dijela-FCL mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) Pod-dio A mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) stav 2 mijenja se i glasi:

„2. Podnosilac zahtjeva za modularni IR(A) kurs obuke mora da posjeduje PPL(A) ili CPL(A). Podnosilac zahtjeva za modul proceduralnog instrumentalnog letenja, koji nema CPL(A), mora da posjeduje certifikat o završenoj obuci za modul osnovnog instrumentalnog letenja.

ATO mora da obezbijedi da podnosilac zahtjeva za kurs višemotornog IR(A), koji nema ovlašćenje za klasu ili tip za višemotorni avion, završi obuku za višemotorni avion dat u Pod-dijelu H prije započinjanja letačke obuke za IR(A).”

(ii) stav 10.2 mijenja se i glasi:

„10.2. Imaocu IR(H) može da se umanju ukupan zahtijevani broj sati obuke naveden u stavovima 7 ili 8 na 10 sati.”

(b) dodaje se novi Pod-dio Aa koji glasi:

„**Aa. IR(A) - Modularni kurs obuke instrumentalnog letenja koji se zasniva na kompetentnosti kandidata**

OPŠTE

1. Svrha je modularnog kursa obuke instrumentalnog letenja koji se zasniva na kompetentnosti kandidata da se obuče imaoци PPL ili CPL za ovlašćenje za instrumentalno letenje, uzimajući u obzir prethodne obuke i iskustva instrumentalnog letenja. Kurs je osmišljen tako da podnosiocima zahtjeva pruži nivo stručnosti potreban za upravljanje vazduhoplovima u skladu s IFR i u IMC. Kurs je kombinacija obuke za instrumentalno letenje sa instruktorom IRI(A) ili FI(A) koji ima prava da pruži obuku za IR i obuku u letu u ATO-u.

2. Podnosilac zahtjeva za taj modularni IR(A) na osnovu kompetentnosti mora da ima PPL(A) ili CPL(A).

3. Kurs teorijske obuke mora da se završi u periodu od 18 mjeseci. Obuka za instrumentalno letenje i praktični ispit moraju da se obave u periodu važenja položenih ispita teorijskog znanja.

4. Kurs obuhvata:

(a) obuku za teorijsko znanje do IR(A) nivoa znanja;

(b) obuku za instrumentalno letenje.

TEORIJSKO ZNANJE

5. Odobreni IR(A) modularni kurs obuke instrumentalnog letenja koji se zasniva na kompetentnosti kandidata iznosi najmanje 80 sati obuke za teorijsko znanje. Kurs obuke za teorijsko znanje može da obuhvata obuku na računaru i elemente elektronskog učenja. Treba da se obezbijedi minimalno trajanje učenja u učionici u skladu s ORA.ATO.305.

LETAČKA OBUKA

6. Metoda sticanja IR(A) na osnovu ovog modularnog kursa zasniva se na kompetentnosti. Međutim, podnosilac zahtjeva mora da ispuni minimalne uslove koji su dalje navedeni. Može da bude potrebna dodatna obuka da bi se stekle određene kompetentnosti.

(a) IR(A) modularni kurs obuke instrumentalnog letenja koji se zasniva na kompetentnosti kandidata za jednomotorni avion sastoji se od najmanje 40 sati instrumentalnog letenja u toku obuke, od kojih je do 10 sati instrumentalni nalet na zemlji u FNPT I, ili do 25 sati u FFS-u ili FNPT II. Najviše 5 sati instrumentalnog naleta na zemlji u FNPT II ili FFS-u može da se obavi na FNPT I.

(i) Ako je podnosilac zahtjeva:

(A) završio instrumentalnu obuku u letu sa IRI(A) ili FI(A) ovlašćenim za obuku za IR; ili

(B) već ostvario vrijeme leta po IFR-u kao PIC na avionima, u skladu s ovlašćenjem s pravom letenja po IFR-u i u IMC-u

ovi sati mogu da se priznaju u odnosu na prethodnih 40 sati do najviše 30 sati,

(ii) Ako je podnosilac zahtjeva već ostvario vrijeme leta po instrumentima u toku obuke izuzev onog navedenog u tački (a) podtački (i), ti sati mogu da se priznaju u odnosu na potrebnih 40 sati do najviše 15 sati.

(iii) U svakom slučaju, letačko osposobljavanje uključuje najmanje 10 sati leta po instrumentima u toku obuke u avionu u ATO-u.

(iv) ukupno trajanje instrumentalne obuke sa instruktorom ne smije da bude manje od 25 sati.

(b) Modularni IR(A) kurs obuke na osnovu kompetentnosti za višemotorni avion sastoji se od najmanje 45 sati instrumentalnog letenja u toku obuke, od kojih do 10 sati može da bude instrumentalni nalet na uređaju na zemlji u FNPT I, ili do 30 sati u FFS-u ili FNPT II. Najviše 5 sati instrumentalnog naleta na uređaju na zemlji u FNPT II ili FFS može da se obavi na FNPT I.

(i) Ako je podnosilac zahtjeva:

(A) završio instrumentalnu letačku obuku sa instruktorom IRI(A) ili FI(A) ovlašćenim za obuku za IR; ili

(B) već ostvario vrijeme leta po IFR-u kao PIC na avionima, u skladu s ovlašćenjem s pravom letenja po IFR-u i u IMC-u

ti sati mogu da se priznaju u odnosu na prethodnih 45 sati do najviše 35 sati.

(ii) Ako je podnosilac zahtjeva već ostvario vrijeme leta po instrumentima u toku obuke osim onog koji je naveden u tački (a) podtački (i), ovi sati mogu da se priznaju u odnosu na potrebnih 45 sati do najviše 15 sati.

(iii) U svakom slučaju, letačka obuka mora da sadrži najmanje 10 sati leta po instrumentima u toku obuke u višemotornom avionu u ATO-u.

(iv) Ukupno vrijeme obuke sa instruktorom ne smije da bude manje od 25 sati, od kojih najmanje 15 sati mora da se obavi u višemotornom avionu.

(c) Za utvrđivanje priznatog broja sati i određivanje potreba obuke, podnosilac zahtjeva mora da obavi procjenu prije obavljanja obuke u ATO-u.

(d) Završetak obuke za instrumentalno letenje sa IRI(A) ili FI(A), u skladu sa tačkom (a) podtačkom (i) ili (b) podtačkom (i), dokumentuje se u posebnoj evidenciji obuke uz potpis instruktora.

7. Modularni IR(A) letački kurs obuke na osnovu kompetentnosti sadrži:

(a) procedure i manevre za osnovni instrumentalni let koji pokrivaju najmanje:

(i) osnovno instrumentalno letenje bez spoljnih vizuelnih referenci;

(ii) horizontalni let;

(iii) penjanje;

(iv) snižavanje;

(v) zaokrete u horizontalnom letu, penjanje i snižavanje;

(vi) instrumentalne šablone;

(vii) oštri zaokret;

- (viii) radionavigaciju;
- (ix) povratak s neuobičajenih visina;
- (x) upotrebu ograničenog broja instrumenata; i
- (xi) uočavanje i vraćanje u prvobitni režim leta iz početnog i potpunog prevlačenja;
- (b) predpoletne procedure za let po IFR-u, uključujući korišćenje letačkog priručnika i odgovarajućih dokumenata potrebnih za pripremu plana leta po IFR-u;
- (c) postupke i manevre za operacije po IFR-u u normalnim, vanrednim i uslovima u opasnosti, koji pokrivaju najmanje:
  - (i) prelaz iz vizuelnog na instrumentalni let tokom polijetanja;
  - (ii) standardne instrumentalne odlaske i dolaske;
  - (iii) IFR postupke na ruti;
  - (iv) postupke za krug čekanja;
  - (v) instrumentalne prilaze do određenih minimuma;
  - (vi) procedure prekinutog prilaza; i
  - (vii) slijetanja iz instrumentalnog prilaza, uključujući kruženje;
- (d) manevre u letu i određene karakteristike leta;
- (e) ako je potrebno, upravljanje višemotornim avionom u navedenim vježbama, uključujući:
  - (i) letove isključivo pomoću instrumenata sa simulacijom otkazivanja jednog motora;
  - (ii) gašenjem i restartovanjem motora (što treba da se obavi na sigurnoj visini osim ako se obavlja u FFS-u ili FNPT II).

8. Podnosiocima zahtjeva za sticanje vještina u okviru modularnog IR(A) letačkog kursa obuke koji imaju dozvolu PPL ili CPL iz Dijela FCL i važeće IR(A) koje je u skladu sa zahtjevima Aneksa 1 Čikaške konvencije izdala treća zemlja, mogu da se u cijelosti priznaju zahtjevi koji se odnose na kurs obuke naveden u stavu 4. Da bi mu se izdao IR(A), podnosilac zahtjeva:

- (a) mora da položi praktični ispit za IR(A) u skladu sa Dodatkom 7;

(b) mora da demonstrira ispitivaču tokom praktičnog ispita da posjeduje odgovarajući nivo teorijskog poznavanja vazduhoplovnih propisa, meteorologije i planiranja i performansi leta (IR); i

(c) mora da ima minimalno iskustvo od najmanje 50 sati leta po IFR-u kao PIC na avionima.

PROCJENA PRIJE POČETKA OBUKE

9. Sadržaj i trajanje procjene prije početka obuke utvrđuje ATO na osnovu prethodnog instrumentalnog letačkog iskustva podnosioca zahtjeva.

VIŠEMOTORNI AVIONI

10. Imalac IR(A) za jednomotorne avione koji takođe posjeduje i ovlašćenje za klasu ili tip višemotornih aviona, a želi po prvi put da stekne IR(A) za višemotorne avione mora da završi kurs u ATO-u koji obuhvata najmanje 5 sati instrumentalnog naleta u toku obuke u višemotornim avionima, od kojih 3 sata može da bude u FFS-u ili FNPT II, i mora da položi praktični ispit.”

(c) Pod-dio B mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) stav 2 mijenja se i glasi:

„2. Podnosilac zahtjeva za modularni kurs za IR(H) mora da ima PPL(H) ili CPL(H) ili ATPL(H). Prije započinjanja faze IR(H) kursa obuke na vazduhoplovu, podnosilac zahtjeva mora da ima ovlašćenje za tip helikoptera koji se koristi za praktični ispit za IR(H) ili završenu odobrenu obuku za ovlašćenje za tip na tom tipu. Podnosilac zahtjeva mora da ima certifikat o uspješno završenom MCC-u ako se praktični ispit bude obavljao u uslovima sa više pilota.”

(ii) stav 9.2. mijenja se i glasi:

„9.2. Imaocu IR(A) može da se umanju ukupan broj sati obuke na 10 sati.”

(iii) dodaje se sljedeći stav 9.3.:

„9.3. Imaocu PPL(H)-a s ovlašćenjem za noćno letenje helikopterom ili imaocu CPL(H)-a ukupan iznos potrebnog instrumentalnog naleta u toku obuke može da se umanju za 5 sati.”

(53) Dodatak 9 Aneksa I (Dio-FCL) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

„(a) u Pod-dijelu B stavu 5, tačka (f), podtačka (i) mijenja se i glasi:

„(i) kvalifikaciju FFS ili FNPT II propisanu u zahtjevima Dijela ARA i Dijela ORA;”

(b) Pod-dio C mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) uvodna rečenica stava 4 mijenja se i glasi:

„4. Moraju da se primjenjuju sljedeća ograničenja, uz dopuštena odstupanja zbog turbulentnih uslova, kvaliteta upravljanja i performansi helikoptera koji se koristi.”

(ii) u stavu 10, podtačka (i) mijenja se i glasi:

„(i) kvalifikacija FSTD propisanu u zahtjevima Dijela ARA i Dijela ORA;”

(iii) u Pod-dijelu D stavu 8, tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) kvalifikacija uređaja za simulaciju leta propisana u zahtjevima Dijela ARA i Dijela ORA;”

(iv) u Pod-dijelu E stava 8 uvodna rečenica i tačka (a) mijenjaju se i glase:

„8. Uređaji za simuliranje leta koriste se za praktičnu obuku i provjeru ako su dio kursa za ovlaštenje za tip. Za kurs treba uzeti u obzir sljedeće uslove:

(a) kvalifikacija uređaja za simuliranje leta propisana u zahtjevima Dijela ARA i Dijela ORA;”

ANEKS II

Aneks II Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) Stav 1 Pod-dijela A „Avioni” mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) demonstrira znanje odgovarajućih djelova operativnih zahtjeva i Dijela-FCL;”

(b) tačka (d) mijenja se i glasi:

„(d) ispuni zahtjeve navedene u sljedećoj tabeli:

Nacionalna dozvola koju posjeduje	Ukupno vrijeme leta	Dodatni zahtjevi	Zamjena dozvole iz Dijela-FCL i uslovi (gdje je primjenljivo)	Uklanjanje uslova	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	

ATPL(A)	>1500 kao PIC na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	ATPL(A)	Nije primjenljivo	(a)
ATPL(A)	>1500 kao PIC na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	kao u (c)(4)	kao u (c)(5)	(b)
ATPL(A)	>500 na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	Demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa FCL.515	ATPL(A), sa ovlašćenjem za tip ograničeno na kopilota	Demonstrirati sposobnost letenja kao PIC u skladu sa Dodatkom 9 Dijela-FCL	(c)
CPL/IR(A) i položeni ispit teorije ICAO ATPL u državi članici u kojoj je dozvola izdata		i) demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa FCL.310 i FCL.615(b) ii) ispuniti preostale zahtjeve iz FCL.720.A(c)	CPL/IR(A) sa upisanom teorijom ATPL	Nije primjenljivo	(d)
CPL/IR(A)	>500 na avionima sa višečlanom pilotskom posadom, ili u operacijama sa višečlanom pilotskom posadom na avionima sa jednim pilotom koji pripadaju kategoriji regionalnih vazduhoplova CS-23 ili ekvivalentnoj u skladu sa odgovarajućom zahtjevima Dijela-CAT i Dijela-ORO za komercijalni vazdušni saobraćaj	i) položen ispit teorijskog znanja ATPL u državi članici u kojoj je dozvola izdata (*) ii) ispuniti preostale zahtjeve iz FCL.720.A(c)	CPL/IR(A) sa upisanom teorijom ATPL	Nije primjenljivo	(e)
CPL/IR(A)	<500 kao PIC na avionima sa jednim pilotom	Dokazati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse za nivo CPL/IR	kao u 4(f)	Sticanje ovlašćenja za avion sa višečlanom pilotskom posadom u skladu sa Dijelom-FCL	(g)

Nacionalna dozvola koju posjeduje	Ukupno vrijeme leta	Dodatni zahtjevi	Zamjena dozvole iz dijela FCL i uslovi (gdje je primjenljivo)	Uklanjanje uslova	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
CPL(A)	>500 kao PIC na avionima sa jednim pilotom	Noćno ovlaštenje, ako je primjenljivo	CPL(A), s ovlaštenjem za tip/klasu ograničenu na avione sa jednim pilotom		(h)
CPL(A)	<500 kao PIC na avionima sa jednim pilotom	i) noćno ovlaštenje ako je primjenljivo; ii) demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa u FCL.310	kao u (4)(h)		(i)
PPL/IR(A)	≥75 po IFR-u		PPL/IR(A) (IR ograničen na PPL)	Demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse kako se zahtijeva u skladu sa FCL.615(b)	(j)
PPL(A)	≥70 na avionima	Demonstrirati znanje korišćenja radio-navigacijskih sredstava	PPL(A)		(k)
(*) Imaoci CPL-a koji već imaju ovlaštenje za tip aviona sa više pilota, ne moraju da imaju položen ispit iz teorije ATPL(A) sve dok lete na istom tipu aviona, ali im se neće priznati teorija ATPL(A) za dozvolu iz Dijela-FCL. Ukoliko traže drugo ovlaštenje za različiti tip aviona sa višečlanom pilotskom posadom, moraju da ispune uslove u koloni 3, redu (e)(i) prethodne tabele.“					

2. Stav 1 Pod-dijela B „Helikopteri” mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) demonstrira znanje odgovarajućih djelova operativnih zahtjeva i Dijela-FCL;”

(b) tačka (d) mijenja se i glasi:

„(d) ispuniti zahtjeve navedene u sljedećoj tabeli:

Nacionalna dozvola	Ukupno vrijeme leta	Dodatni zahtjevi	Zamjena dozvole iz	Uklanjanje uslova	
--------------------	---------------------	------------------	--------------------	-------------------	--

koju posjeduje			Dijela-FCL i uslovi (gdje je primjenljivo)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
ATPL(H) Važeći IR(H)	>1000 kao PIC na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	ATPL(H) i IR	Nije primjenljivo	(a)
ATPL(H) bez IR(H) prava	>1000 kao PIC na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	ATPL(H)		(b)

Nacionalna dozvola koju posjeduje	Ukupno vrijeme leta	Dodatni zahtjevi	Zamjena dozvole iz Dijela-FCL i uslovi (gdje je primjenljivo)	Uklanjanje uslova	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
ATPL(H) Važeći IR(H)	>1000 na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	ATPL(H), i IR sa ovlaštenjem za tip ograničen na kopilota	Demonstrirati sposobnost da djeluje kao PIC u skladu sa Dodatkom 9 Dijela-FCL	(c)
ATPL(H) bez IR(H) prava	>1000 na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	ATPL(H) i ovlaštenje za tip ograničen na kopilota	Demonstrirati sposobnost da djeluje kao PIC u skladu sa Dodatkom 9 Dijela-FCL	(d)
ATPL(H) Važeći IR(H)	>500 na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	i) demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu s FCL.515 i FCL.615(b)	kao u (4)(c)	kao u (5)(c)	(e)
ATPL(H) bez IR(H) prava	>500 na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	kao u (3)(e)	kao u (4)(d)	kao u (5)(d)	(f)
CPL/IR(H) i položen ispit teorijskog znanja ICAO ATPL(H) u državi		i) demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa zahtjevima FCL.310 i FCL.615(b);	CPL/IR(H) s prizatom teorijom Dijela-FCL ATPL(H), ukoliko se ispit teorijskog	Nije primjenljivo	(g)

članici koja je izdala dozvolu		ii) ispuniti ostale zahtjeve iz FCL.720.H(b)	znanja ICAO ATPL(H) procjenjuje kao ATPL nivo Dijela-FCL		
CPL/IR(H)	>500 na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	i) položiti ispit teorijskog znanja Dijela-FCL ATPL(H) u državi članici u kojoj je dozvola izdata (*) ii) ispuniti ostale zahtjeve FCL.720.H(b)	CPL/IR(H) s priznatim teorijskim znanjem ATPL(H) Dijela-FCL	Nije primjenljivo	(h)

Nacionalna dozvola koju posjeduje	Ukupno vrijeme leta	Dodatni zahtjevi	Zamjena dozvole iz dijela FCL i uslovi (gdje je primjenljivo)	Uklanjanje uslova	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
CPL/IR(H)	>500 kao PIC na helikopterima sa jednim pilotom	Nema	CPL/IR(H) s ovlašćenjima za tip ograničenim na helikoptere sa jednim pilotom	Sticanje ovlašćenja za tip sa višečlanom pilotskom posadom u skladu sa Dijelom-FCL	(i)
CPL/IR(H)	<500 kao PIC na helikopterima sa jednim pilotom	Demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa FCL.310 i FCL.615(b)	kao u 4(i)		(j)
CPL(H)	>500 kao PIC na helikopterima sa jednim pilotom	Noćno ovlašćenje	CPL(H) s ovlašćenjima za tip ograničen za helikoptere sa jednim pilotom		(k)
CPL(H)	<500 kao PIC na helikopterima sa jednim pilotom	Noćno ovlašćenje demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i	kao u (4)(k)		(l)

		performanse u skladu sa FCL.310			
CPL(H) Bez noćnog ovlaštenja	>500 kao PIC na helikopterima sa jednim pilotom		Kao u (4)(k) i ograničeno na VFR operacije danju	Sticanje ovlaštenja za tip sa višečlanom pilotskom posadom u skladu sa Dijelom-FCL i noćnim ovlaštenjem	(m)
CPL(H) Bez noćnog ovlaštenja	<500 kao PIC na helikopterima sa jednim pilotom	Dokazati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa FCL.310	Kao u (4)(k) i ograničeno na operacije po VFR-u danju		(n)
PPL/IR(H)	≥75 po IFR-u		PPL/IR(H) (IR ograničen samo na PPL)	Dokazati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa FCL.615(b)	(o)
PPL(H)	≤ 75 na helikopterima	Dokazati znanje korišćenja radio-navigacijskih sredstava	PPL(H)		(p)
<p>(*) Imaoci CPL-a koji već imaju ovlaštenje za tip aviona sa više pilota, ne trebaju da imaju položen ispit teorije ATPL(H) sve dok lete na istom tipu helikoptera, ali im se neće priznati teorija ATPL(H) za dozvolu iz Dijela FCL. Ukoliko traže drugo ovlaštenje za različiti tip helikoptera sa višečlanom pilotskom posadom, trebaju da ispune uslove u koloni 3 redu (h)(i) tabele.”</p>					

ANEKS III

Aneks III Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) Pod-dio A „Validacija dozvola” mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) stav 1 mijenja se i glasi:

„1. Dozvolu pilota aviona izdatu u skladu sa zahtjevima Aneksa 1 Čikaške konvencije u trećoj zemlji mogu da validuju nadležne vlasti države članice.

Piloti moraju da podnesu zahtjev nadležnim vlastima države članice gdje prebivaju ili borave. Ukoliko ne borave na području države članice, piloti podnose zahtjev nadležnim vlastima države članice u kojoj operator za kojega lete ili namjeravaju da lete ima glavno sjedište poslovanja, ili gdje je registrovan vazduhoplov kojim lete ili planiraju da lete.”

(b) stav 3 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) tačke (b) i (c) mijenjaju se i glase:

„(b) demonstrirati poznavanje odgovarajućih djelova operativnih zahtjeva i Dijela-FCL;

(c) demonstrirati nivo jezičke stručnosti u skladu s FCL.055;”

(ii) tačka (e) mijenja se i glasi:

„(e) u slučaju aviona, ispuniti zahtjeve koji se odnose na iskustvo navedene u sljedećoj tabeli:

Dozvola koju posjeduje	Ukupno vrijeme leta	Prava	
(1)	(2)	(3)	
ATPL(A)	>1500 kao PIC na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	Komercijalni vazdušni prevoz avionima sa višečlanom pilotskom posadom kao PIC	(a)
ATPL(A) ili CPL(A)/IR (*)	>1500 sati kao PIC ili kopilot na avionima sa višečlanom pilotskom posadom, u skladu s operativnim zahtjevima	Komercijalni vazdušni prevoz kao kopilot na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	(b)
CPL(A)/IR	>1000 sati kao PIC u komercijalnom vazdušnom prevozu od vremena izdavanja IR ovlašćenja	Komercijalni vazdušni prevoz na avionima sa jednim pilotom kao PIC	(c)
CPL(A)/IR	>1 000 sati kao PIC ili kopilot na avionima sa jednim pilotom u skladu sa operativnim zahtjevima	Komercijalni vazdušni prevoz na avionima sa jednim pilotom kao kopilot u skladu s operativnim zahtjevima	(d)
ATPL(A), CPL(A)/IR, CPL(A)	>700 sati na avionima ne uključujući TMG, uključujući 200 sati u djelatnosti za koje se traži prihvatanje i 50 sati u toj ulozi u zadnjih 12 mjeseci	Korišćenje prava u avionima u operacijama različitim od onih za komercijalni vazdušni prevoz	(e)
CPL(A)	>1500 sati kao PIC u komercijalnom vazdušnom prevozu uključujući 500 sati u operacijama hidroaviona	Komercijalni vazdušni prevoz u avionima sa jednim pilotom kao PIC	(f)

(*) Imaoci CPL(A)/IR na avionima sa višečlanom pilotskom posadom moraju da imaju demonstriran nivo znanja za ICAO ATPL(A) prije prihvatanja.“

(b) stav 4 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) tačka (c) mijenja se i glasi:

„(c) da demonstrira nivo jezičke stručnosti u skladu sa FCL.055;”

(ii) tačka (e) mijenja se i glasi:

„(e) da posjeduje minimalno iskustvo od najmanje 100 sati leta po instrumentima kao PIC u odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova.”

(c) u stavu 6, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) da je zaposlen, direktno ili indirektno, kod proizvođača aviona.”

2. U Pod-dijelu B „ZAMJENA DOZVOLA”, stav 1 mijenja se i glasi:

„1. PPL/BPL/SPL, CPL ili ATPL dozvola koja je izdata u skladu sa zahtjevima Aneksa 1 Čikaške konvencije od strane treće zemlje može da se zamijeni u Dio-FCL PPL/BPL/SPL sa ovlašćenjem za klasu ili tip sa jednim pilotom od strane nadležnih vlasti države članice.”

ANEKS IV

Aneks IV Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

1. U Sekciji II Pod-dijela FCL, ARA.FCL.205, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Nadležne vlasti moraju da vode spisak ispitivača koje je certifikovalo. U spisku se navode prava ispitivača i nadležne vlasti ga objavljuju i ažuriraju.”

2. U Sekciji II Pod-dijela FCL, ARA.FCL.210 mijenja se i glasi:

„**ARA.FCL.210 Obavještenje za ispitivače**

(a) Nadležne vlasti obavještavaju Agenciju o nacionalnim administrativnim postupcima, zahtjevima za zaštitu ličnih podataka, odgovornosti, osiguranju od nezgoda i naknadama koje se primjenjuju na njenom državnom području, koje koriste ispitivači kada prilikom obavljanja praktičnih ispita, provjera stručnosti ili procjena kompetencije podnosioca zahtjeva kada nadležne vlasti nisu iste one koje su izdale certifikat ispitivača.

(b) Kako bi se olakšalo širenje informacija i pristup informacijama primljenim od strane nadležnih vlasti u skladu sa tačkom (a), Agencija objavljuje te informacije u formatu koji je propisala.

(c) Nadležne vlasti mogu ispitivačima koje su certifikovale i ispitivačima koje su certifikovale druge nadležne vlasti i koji koriste svoja prava na njegovom području da dostavi sigurnosne kriterijume na koje treba da se obrati pažnja kada se praktični ispiti i provjere stručnosti obavljaju u vazduhoplovu.”

(3) PODDIO MED mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) U Sekciji I, ARA.MED.130 mijenja se i glasi:

„ARA.MED.130 Format ljekarskog uvjerenja

Format ljekarskog uvjerenja mora da bude u skladu sa sa sljedećim specifikacijama:

(a) Sadržaj

1. Država gdje je izdata dozvola pilota ili gdje je za nju podnesen zahtjev (I),
2. Klasa ljekarskog uvjerenja (II),
3. Broj uvjerenja koji počinje UN kodom države gdje je izdata dozvola pilota ili gdje je za nju podnesen zahtjev i u nastavku s kodom brojeva i/ili slova s arapskim brojevima i latiničnim pismom (III)
4. Ime imaoca (IV),
5. Državljanstvo imaoca (VI),
6. Datum rođenja imatoca: (dd/mm/gggg) (XIV),
7. Potpis imaoca (VII),
8. Ograničenje/a (XIII),
9. Datum isteka ljekarskog uvjerenja (IX) za:

(i) Klasu 1 komercijalnih operacija prevoza putnika sa jednim pilotom,

(ii) Klasu 1 drugih komercijalnih operacija,

(iii) Klasu 2,

(iv) LAPL

(10) Datum doktorskog pregleda

(11) Datum posljednjeg elektrokardiograma

(12) Datum posljednjeg audiograma

(13) Datum izdavanja i potpis AME-a ili medicinskog procjenitelja koji je izdao certifikat. GMP može da se doda u ovo polje ako imaju odobrenje za izdavanje ljekarskog uvjerenja u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom države članice gdje je izdata dozvola.

(14) Žig ili pečat (XI)

(b) Materijal: osim u slučaju LAPL-a izdatog od GMP-a papir ili drugi materijal koji se koristi sprečava ili odmah pokazuje bilo kakve promjene ili brisanja. Sve unose ili brisanja u obrascu jasno odobravaju nadležne vlasti.

(c) Jezik: dozvole su napisane na nacionalnom jeziku i engleskom i drugim jezicima kako nadležne vlasti smatraju prikladnim.

(d) Svi datumi na ljekarskom uvjerenju napisani su u formatu dd/mm/gggg.”

(b) U Sekciji II, ARA.MED.200 Vazduhoplovno-medicinski ispitivači (AME), tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Kada utvrdi da AME ispunjava važeće zahtjeve, nadležne vlasti moraju da izdaju, produže važenje, obnove ili promijene certifikat AME na period do tri godine, koristeći i obrazac utvrđen u Dodatku VII ovog dijela.”

4. U Dodatku II „Standardni EASA format za potvrdu kabinske posade”, dio „Instrukcije” mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačke (a) i (b) mijenjaju se i glase:

„(a) Potvrda kabinske posade mora da sadrži sve stavke navedene u EASA obrascu 142 u skladu s tačkama 1 - 12 kako je navedeno i opisano u daljem tekstu.

(b) Veličina mora da bude 105 mm x 74 mm (jedna osmina formata A4) ili 85 mm x 54 mm, i materijal koji se koristi mora da sprječava ili da lako prikaže tragove izmjene ili brisanja.”

(b) stavka 8 mijenja se i glasi:

„Stavka 8: Unose se identifikacioni detalji nadležnih vlasti države članice u kojoj se potvrda izdaje i u njoj je upisano puno ime nadležnih vlasti, poštanska adresa, zvanični žig, pečat ili logo ukoliko je primjenljivo.”

(c) prva rečenica tačke 9 mijenja se i glasi:

„Ukoliko su nadležne vlasti organ koji vrši izdavanje, termin „nadležne vlasti“, zvanični žig, pečat ili logo mora da se stave.”

5. Dodatak V. CERTIFIKAT ZA VAZDUHOPLOVNO-MEDICINSKE CENTRE (AeMC-evi) mijenja se i glasi:

„Dodatak V ANEKSA VI DIJELU-ARA

CERTIFIKAT ZA VAZDUHOPLOVNO-MEDICINSKE CENTRE (AeMC-ovi)
Evropska Unija⁽¹⁾
Nadležne vlasti
CERTIFIKAT VAZDUHOPLOVNO-MEDICINSKOG CENTRA
REFERENCA:

U skladu sa Uredbom Komisije (EU) br. 1178/2011 i u skladu sa uslovima navedenim u daljem tekstu (nadležne vlasti) ovim certifikuju

(NAZIV ORGANIZACIJE)
(ADRESA ORGANIZACIJE)

kao vazduhoplovno-medicinski centar certifikovan u skladu sa Dijelom-ORA koji ima prava i oblast djelovanja navedene u priloženim uslovima odobrenja.

USLOVI:

1. Ovaj certifikat ograničen je u skladu sa odjeljkom o obimu odobrenja koji se nalazi u priručniku odobrene organizacije;
2. Ovim certifikatom se zahtijeva usklađenost sa postupcima utvrđenim u dokumentaciji organizacije u skladu sa Dijelom-ORA.
3. Ovaj certifikat ostaje na snazi ukoliko je u skladu sa zahtjevima Dijela-ORA osim u slučaju njegove predaje, zamjene, suspenzije ili poništenja.

Datum izdavanja.....

Potpis.....

---

¹ „Evropska Unija“ briše se za države koje nisu članice EU
EASA obrazac 146 Izdanje 1

(6) Sadržaj Dodatka VI briše se i mijenja i glasi:
„(PRAZNA STRANICA)“

UREDBA KOMISIJE (EU) 2015/445

od 17. marta 2015. godine

kojom se mijenja i dopunjava Uredba Komisije (EU) br. 1178/2011 o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa posadom vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu

Član 1

Uredba Komisije (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) u članu 8, stav 1 mijenja se i glasi:

„1. Ne dovodeći u pitanje član 12 Uredbe (EZ) br. 216/2008 i kada ne postoje zaključeni ugovori između Unije i treće zemlje u oblasti licenciranja pilota, države članice mogu da prihvate dozvole, ovlaštenja i certifikate iz trećih zemalja, kao i odgovarajuća ljekarska uvjerenja izdata od strane ili u ime trećih zemalja, u skladu sa odredbama Aneksa III ove Uredbe.“;

(2) u članu 10a, stav 3 mijenja se i glasi:

„3. Organizacijama za obuku koje su u saglasnosti sa JAR-om dozvoljeno je da pruže obuku za dozvolu privatnog pilota (PPL) u skladu sa Dijelom-FCL, za odgovarajuće ovlaštenje sadržano u registraciji i za dozvolu pilota lakih vazduhoplova (LAPL) do 8. aprila 2018. godine bez usaglašenosti sa odredbama Aneksa VI i VII, ukoliko su registrovani prije 8. aprila 2015. godine.“;

(3) Član 12 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) stav 2 mijenja se i glasi:

„Odstupajući od stava 1, države članice mogu da odluče da ne primjenjuju sljedeće odredbe Aneksa I do 8. aprila 2015. godine:

(a) odredbe vezane za dozvole pilota vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom i vazdušnih brodova;

(b) odredbe tačke FCL.820;

(c) u slučaju helikoptera, odredbe Dijela 8 Poddijela J;

(d) odredbe Dijela 11 Poddijela J.“;

(b) dodaje se novi stav 2a koji glasi:

„2a. Odstupajući od stava 1, države članice mogu da odluče da ne primjenjuju sljedeće odredbe Aneksa I do 8. aprila 2018. godine:

(a) odredbe vezane za dozvole pilota jedrilica i balona;

(b) odredbe Poddijela B;

(c) odredbe tački FCL.800, FCL.805, FCL.815;

(d) odredbe Dijela 10 Poddijela J.“;

(c) stav 4 mijenja se i glasi:

„4. Odstupajući od stava 1, države članice mogu da odluče da ne primjenjuju odredbe ove Uredbe do 8. aprila 2016. godine za pilote koji posjeduju dozvolu i povezano ljekarsko uvjerenje izdato u trećoj zemlji koji su uključeni u nekomercijalne operacije vazduhoplova kako je navedeno u Članu 4 stav 1 tačke (b) ili (c) Uredbe (EZ) br. 216/2008.“;

(4) Aneksi I, II, III, VI i VII mijenjaju se i dopunjavaju u skladu sa Aneksima ove Uredbe.

Član 2

U Uredbi Komisije (EU) br. 290/2012, u članu 2, stav 2, tačka (f) briše se.

Član 3

1. Ova Uredba stupa na snagu 8. aprila 2015. godine.

2. Odstupajući od stava 1, izmjene i dopune odredbi u FCL.315.A, FCL.410.A, FCL.725.A Aneksa I primjenjuju se od 8. aprila 2018. godine.

3. Odstupajući od stava 1, države članice mogu da odluče da ne primjenjuju odredbe Aneksa VI i VII na organizaciju za obuku koja pruža obuku samo za nacionalnu dozvolu prihvatljivu u skladu sa članom 4 stav 3 Uredbe (EU) br. 1178/2011, za konverziju u dozvolu pilota lakih vazduhoplova (LAPL), dozvolu pilota jedrilice (SPL) ili dozvolu pilota balona (BPL) u skladu sa Dijelom-FCL do 8. aprila 2018. godine.

Ova Uredba obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 17. mart 2015. godine.

Za Komisiju
Predsjednik
Žan-Klod Junker

ANEKS I

Aneks I Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) FCL.065 mijenja se i glasi:

„FCL.065 Smanjenje prava imaocu dozvole starosti 60 godina ili više u komercijalnom vazдушnom prevozu

(a) Starost 60-64. Avioni i helikopteri. Imalac pilotske dozvole koji je navršio 60 godina ne smije da bude pilot vazduhoplova angažovanog u komercijalnom vazdušnom prevozu izuzev kao član višečlane pilotske posade.

(b) Starost 65 godina. Osim u slučaju imaoca dozvole pilota balona ili jedrilice, imalac pilotske dozvole koji je navršio 65 godina ne smije da bude pilot vazduhoplova angažovanog u komercijalnom vazdušnom prevozu.

(c) Starost 70 godina. imalac dozvole pilota balona ili jedrilice koji je navršio 70 godina ne smije da bude pilot balona ili jedrilice angažovanih u komercijalnom vazdušnom prevozu.“

(2) FCL.105.B mijenja se i glasi:

„FCL.105.B LAPL(B) – Prava

Prava imaoca LAPL-a za balone su da djeluju bez naknade kao PIC na toplovazdušnim balonima ili toplovazdušnim vazdušnim brodovima čija je maksimalna zapremina omotača 3400 m³ ili plinskim balonima čija je maksimalna zapremina omotača 1260 m³, koji nose najviše 3 putnika, tako da ni u jednom trenutku nije preko 4 lica u balonu.“

(3) U FCL.210.A tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) Podnosioci zahtjeva za PPL(A) moraju da završe najmanje 45 sati letačke obuke na avionima ili TMG-ima, od kojih 5 može da se završi u FSTD-u, uključujući u najmanjoj mjeri:

(1) 25 sati letenja sa instruktorom; i

(2) 10 sati samostalnog letenja pod nadzorom, uključujući najmanje 5 sati samostalnog maršrutnog letenja sa najmanje jednim letom na maršruti od najmanje 270 km (150 NM), tokom kojeg se izvrši slijetanje sa potpunim zaustavljanjem na 2 aerodroma koji nisu aerodromi polaska.“

(4) FCL.230.B mijenja se i glasi:

„FCL.230.B BPL – Zahtjevi za skorašnje iskustvo

(a) Imaoci BPL-a mogu da koriste samo prava iz njihove dozvole kada su obavili u jednoj klasi balona u posljednja 24 mjeseca najmanje:

(1) 6 sati leta kao PIC, uključujući 10 slijetanja i polijetanja; i

(2) 1 trenažni let sa instruktorom u balonu u okviru odgovarajuće klase;

(3) pored toga, u slučaju pilota koji su kvalifikovani da lete na više od jedne klase balona, kako bi mogli da ostvaruju svoja prava u drugoj klasi, moraju da imaju obavljena najmanje 3 sata leta na toj klasi u okviru posljednja 24 mjeseca, uključujući 3 polijetanja i slijetanja.

(b) Imaoci BPL-a samo smiju da upravljaju balonom iz iste grupe balona u kojoj je obavljen trenazni let ili balonom iz grupe sa manjom veličinom omotača.

(c) Imaoci BPL-a koji nisu usaglašeni sa zahtjevima iz (a) moraju, prije nego što ponovo počnu da koriste svoja prava da:

(1) polože provjeru stručnosti sa ispitivačem u balonu u okviru odgovarajuće klase; ili

(2) obave dodatno vrijeme leta ili polijetanja i slijetanja, sa instruktorom ili samostalno letove pod nadzorom instruktora, kako bi ispunili zahtjeve iz (a).

(d) U slučaju iz stava c tačke 1 imalac BPL-a smije da upravlja jedino balonom iz iste grupe balona na kojem je obavljena provjera stručnosti ili balonom iz grupe sa manjom veličinom omotača.“

(5) U Dijelu 2 „Posebni zahtjevi za kategoriju aviona“ u Poddijelu D, dodaje se nova tačka FCL.315.A CPL – Kurs obuke koja glasi:

„FCL.315.A CPL – Kurs obuke

Teorijsko znanje i letačka obuka za izdavanje CPL(A) uključuju obuku vađenja iz nepravilnog položaja.“

(6) U FCL.410.A, tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) Kurs. Podnosilac zahtjeva za MPL, mora da završi kurs obuke teorijskog znanja i letačku obuku u ATO-u u skladu sa Dodatkom 5 ovog Dijela. Teorijsko znanje i letačka obuka za izdavanje MPL-a uključuju obuku vađenja iz nepravilnog položaja.“

(7) U FCL.725.A dodaje se nova tačka (c) koja glasi:

„(c) Avioni sa višečlanom pilotskom posadom. Kurs obuke za izdavanje ovlašćenja za tip aviona sa višečlanom pilotskom posadom uključuje teorijsko znanje i letačku obuku vađenja iz nepravilnog položaja.“

(8) U FCL.740.A, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Produženje ovlašćenja za letenje na klasi jednomotornih vazduhoplova sa jednim pilotom.

(1) Ovlašćenja za letenje na klasi jednomotornih klipnih aviona i ovlašćenja za letenje na TMG-u. Za produženje važenja ovlašćenja za letenje na klasi jednomotornih klipnih aviona sa jednim pilotom ili ovlašćenja za letenje na klasi TMG-a podnosilac zahtjeva mora da:

(i) u roku od 3 mjeseca koji prethode datumu isteka važenja ovlašćenja, položi provjeru stručnosti u odgovarajućoj klasi u skladu sa Dodatkom 9 ovog Dijela sa ispitivačem; ili

(ii) u roku od 12 mjeseci koji prethode datumu isteka važenja ovlašćenja, obavi 12 sati leta u odgovarajućoj klasi, uključujući:

- 6 sati kao PIC,

- 12 polijetanja i 12 slijetanja, i

- obuku osvježavanja znanja od najmanje 1 sata ukupnog vremena leta sa instruktorom letenja (FI) ili instruktorom letenja za ovlašćenje za letenje na klasi (CRI). Podnosioci zahtjeva izuzimaju se od ove obuke osvježavanja znanja ukoliko su položili provjeru stručnosti, praktični ispit ili procjenu kompetencije za ovlašćenje za letenje na klasi ili tipu u bilo kojoj drugoj klasi ili tipu aviona.

(2) Kada podnosioci zahtjeva posjeduju i ovlašćenje za letenje na klasi jednomotornog klipnog aviona-kopno i ovlašćenje za letenje na TMG-u, mogu da kompletiraju zahtjeve iz (1) u bilo kojoj klasi ili njihovoj kombinaciji, i time da produže važenje oba ovlašćenja.

(3) Jednomotorni turboelisni avioni sa jednim pilotom. Za produženje važenja ovlašćenja za letenje na klasi jednomotornih turboelisnih aviona podnosioci zahtjeva moraju da polože provjeru stručnosti na odgovarajućoj klasi u skladu sa Dodatkom 9 ovog Dijela sa ispitivačem, u roku od 3 mjeseca koji prethode datumu isteka važenja ovlašćenja.

(4) Kada podnosioci zahtjeva posjeduju i ovlašćenje za letenje na klasi jednomotornog klipnog aviona-kopno i ovlašćenje za letenje na klasi jednomotornog klipnog aviona-more, mogu da kompletiraju zahtjeve iz (1)(ii) u bilo kojoj klasi ili njihovoj kombinaciji, i da postignu ispunjenje ovih zahtjeva za oba ovlašćenja. Najmanje 1 sat letenja kao PIC i 6 od 12 zahtijevanih polijetanja i slijetanja mora da se obavi u svakoj klasi.“

(9) U FCL.825, u tački (g), stav (6) mijenja se i glasi:

„(6) Za EIR za višemotorne avione, provjera stručnosti zbog produžavanja važenja ili obnove, i trenažni let koji se zahtijeva u skladu sa tačkom (g) stav (2) podtačkom (ii) moraju da se obave u višemotornom avionu. Ako pilot ima i EIR za jednomotorne avione, ovom provjerom stručnosti takođe se produžava važenje ili obnavlja EIR za jednomotorne avione. Trenažnim letom obavljenim u višemotornom avionu takođe se ispunjava zahtjev trenažnog leta za EIR za jednomotorne avione.“

(10) U FCL.915, dodaje se nova tačka (d) koja glasi:

„(d) Prilikom priznavanja proširenja na sljedeće tipove moraju da se uzmu u obzir odgovarajući elementi kako je određeno u podacima o operativnoj prikladnosti u skladu a Dijelom-21.“

(11) Dodaje se nova tačka FCL.945 koja glasi:

„FCL.945 Obaveze instruktora

Posle obavljanja trenažnog leta za produžavanje važenja ovlašćenja za letenje na klasi SEP ili TMG u skladu sa FCL.740.A (b)(1) i samo u slučaju ispunjenja svih drugih kriterijuma za produžavanje

važnja potrebnih u skladu sa FCL.740.A (b)(1) instruktor upisuje u dozvolu podnosioca zahtjeva novi datum isteka važnja ovlašćenja ili certifikata, ukoliko je naročito ovlašten u tu svrhu od strane nadležnih vlasti odgovornih za dozvolu podnosioca zahtjeva.“

(12) FCL.910.TRI mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) TRI za avione i vazduhoplove sa uzgonom dobijenim snagom - TRI(A) i TRI(PL). Prava TRI ograničena su na tip aviona ili vazduhoplov sa uzgonom dobijenim snagom na kojem je završena obuka i procjena kompetencije. Ako nije drugačije određeno u skladu sa podacima o operativnoj prikladnosti uspostavljenim u skladu sa Dijelom-21, prava TRI proširuju se na ostale tipove kada TRI:

(1) završi u roku od 12 mjeseci koji su prethodili podnošenju zahtjeva, najmanje 15 rutnih sektora, uključujući i polijetanja i slijetanja na predmetnom tipu vazduhoplova, od kojih 7 sektora može da se završi u FFS;

(2) završi tehničku obuku i djelove letačke obuke odgovarajućeg TRI kursa;

(3) položi odgovarajuće djelove procjene kompetencije u skladu sa FCL.935 zbog demonstriranja FIE ili TRE kvalifikovanog u skladu sa Poddijelom K, njegovu/njenu sposobnost za obuku pilota do nivoa potrebnog za izdavanje ovlašćenja za tip, uključujući obuku prije leta, poslije leta i obuku teorijskog znanja.“

(b) u tački (c), stav 1 mijenja se i glasi:

„(c) TRI za helikoptere – TRI(H)

(1) Prava TRI(H) ograničena su na tip helikoptera na kojima je izvršen praktični ispit za izdavanje TRI uvjerenja. Osim ako drugačije nije određeno u skladu sa podacima o operativnoj prikladnosti uspostavljenim u skladu sa Dijelom-21, prava TRI proširuju su na ostale tipove kada TRI:

(i) završi odgovarajući tehnički dio TRI kursa na odgovarajućem tipu helikoptera ili FSTD-u koji predstavlja taj tip;

(ii) sprovede najmanje 2 sata letačke obuke na primjenljivom tipu, pod nadzorom adekvatno kvalifikovanog TRI(H); i

(iii) položi odgovarajuće djelove procjene kompetencije u skladu sa FCL.935 zbog demonstriranja FIE ili TRE kvalifikovanog u skladu sa Poddijelom K njegovu/njenu sposobnost da obučava pilota do nivoa potrebnog za izdavanje ovlašćenja za tip, uključujući obuku prije leta, poslije leta i obuku teorijskog znanja.“

(13) U FCL.905.CRI, u tački (a), dodaje se novi stav 3 koji glasi:

„(3) proširenje prava LAPL(A) na drugu klasu ili varijantu aviona.“

(14) U FCL.1005, u tački (a), stav 1 mijenja se i glasi:

„(1) onome kome su pružili više od 25% potrebne letačke obuke za dozvolu, ovlašćenje ili uvjerenje za koje se sprovodi praktični ispit ili procjena kompetencije; ili“

(15) U FCL.1005.CRE, dodaje se nova tačka (c) koja glasi:

„(c) praktične ispite za proširenje prava LAPL(A) na drugu klasu ili varijantu aviona.“

(16) Dio A Dodatka 1 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) naslov se mijenja i glasi:

„A. PRIZNAVANJE TEORIJSKOG ZNANJA ZA IZDAVANJE DOZVOLE PILOTA – PRELAZNA OBUKA I ZAHTJEVI ISPITIVANJA“

(b) stav 1.2 mijenja se i glasi:

„1.2 Ne dovodeći u pitanje gornji stav, za izdavanje LAPL, PPL, BPL ili SPL, imalac dozvole u drugoj kategoriji vazduhoplova mora da završi obuku iz teorijskog znanja i da uspješno položi teorijske ispite do odgovarajućeg nivoa iz sljedećih predmeta:

- Principa leta,
- Operativnih procedura.
- Performansi i planiranja leta,
- Opšteg znanja o vazduhoplovima
- Navigacije.“

(c) dodaje se novi stav 1.4 koji glasi:

„1.4 Bez obzira na stav 1.2, za izdavanje LAPL(A), imalac LAPL(S) sa proširenjem na TMG demonstrira odgovarajući nivo teorijskog znanja za klasu jednomotornih klipnih aviona-kopno u skladu sa FCL.135.A(a)(2).“

(17) u Dodatku 6, Dio Aa mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) stav 1 mijenja se i glasi:

„1. Svrha modularnog kursa obuke letenja koji se zasniva na kompetenciji kandidata je obučavanje imalaca PPL ili CPL za ovlašćenje za let po instrumentima, uzimajući u obzir prethodne obuke i iskustva leta po instrumenima. Kurs je osmišljen tako da podnosiocima zahtjeva pruži nivo stručnosti potreban za upravljanje avionima po IFR-u i u IMC-u. Kurs se održava u ATO-u ili se sastoji od kombinacije obuke za let po instrumentima koju pruža IRI(A) ili FI(A) koji ima pravo da pruža obuku za IR i od letačke obuke u ATO-u.“

(b) stav 6 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) u tački (a)(i), (B) mijenja se i glasi:

„(B) već ima iskustvo vremena leta po instrumentima kao PIC na avionima, u skladu sa ovlašćenjem kojim se daju prava letenja po IFR-u i u IMC-u,“

(ii) u tački (b)(i), (B) mijenja se i glasi:

„(B) već ima iskustvo vremena leta po instrumentima kao PIC na avionima, u skladu sa ovlaštenjem kojim se daju prava letenja po IFR-u i u IMC-u,“

(18) U Dijelu A Dodatka 9, stavovi 4 i 5 mijenjaju se i glase:

„4. Ukoliko nije drugačije određeno u podacima o operativnoj prikladnosti ustanovljenim u skladu sa Dijelom-21, program letačke obuke, praktični ispit i provjera stručnosti moraju da budu u skladu sa ovim Dodatkom. Program obuke, praktični ispit i provjera stručnosti mogu da budu smanjeni kada se priznaje predhodno iskustvo na sličnim tipovima vazduhoplova, kako je određeno u podacima o operativnoj prikladnosti ustanovljenim u skladu sa Dijelom-21.

5. Osim u slučaju praktičnih ispita za izdavanje ATPL-a, kada je tako određeno u podacima o operativnoj prikladnosti ustanovljenim u skladu sa Dijelom-21 za određene vazduhoplove, mogu da se priznaju stavke praktičnog ispita specifične za druge tipove ili varijante za koje je pilot kvalifikovan.“

ANEKS II

U Dijelu A Aneksa II Uredbe (EU) br. 1178/2011, tačka (d) stava 1 mijenja se i glasi:

„(d) ispuni zahtjeve navedene u tabeli ispod:

Nacionalna dozvola koju posjeduje	Ukupno vrijeme leta	Dodatni zahtjevi	Zamjena dozvole iz Dijela-FCL i uslovi (gdje je primjenljivo)	Uklanjanje uslova	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
ATPL(A)	>1500 kao PIC na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	ATPL(A)	Nije primjenljivo	(a)
ATPL(A)	>1500 na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	Nema	kao u (c)(4)	kao u (c)(5)	(b)
ATPL(A)	>500 na avionima sa višečlanom pilotskom posadom	Demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa FCL.515	ATPL(A), sa ovlaštenjem za tip ograničeno na kopilota	Demonstrirati sposobnost letenja u kao PIC u skladu sa Dodatkom 9 Dijela-FCL	(c)
CPL/IR(A) i položeni teorijski ispit ICAO		i) demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u	CPL/IR(A) sa priznatom teorijom ATPL	Nije primjenljivo	(d)

ATPL u državi članici u kojoj je dozvola izdata		skladu sa FCL.310 i FCL.615(b) ii) ispuniti preostale zahtjeve iz FCL.720.A(c)			
CPL/IR(A)	>500 na avionima sa višečlanom pilotskom posadom, ili u operacijama sa višečlanom pilotskom posadom na avionima sa jednim pilotom koji pripadaju kategoriji regionalnih vazduhoplova CS-23 ili ekvivalentnoj u skladu sa odgovarajućom zahtjevima Dijela-CAT i Dijela-ORO za komercijalni vazdušni prevoz	i) položen ispit znanja ATPL(A) u državi članici u kojoj je dozvola izdata (*) ii) ispuniti preostale zahtjeve iz FCL.720.A(c)	CPL/IR(A) sa priznatom teorijom ATPL	Nije primjenljivo	(e)
CPL/IR(A)	>500 kao PIC na avionima sa jednim pilotom	Nema	CPL/IR(A) sa i ovlaštenjem za klasu i ovlaštenjem za tip ograničenim na avione sa jednim pilotom	Sticanje ovlaštenja za avion sa višečlanom pilotskom posadom skladu sa Dijelom-FCL	(f)
CPL/IR(A)	<500 kao PIC na avionima sa jednim pilotom	Demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse za nivo CPL/IR	kao u (4)(f)	kao u (5)(f)	(g)
CPL(A)	>500 kao PIC na avionima sa jednim pilotom	Noćno ovlaštenje, ukoliko je primjenljivo	CPL(A), s ovlaštenjem za tip/klasu ograničenim na avione sa jednim pilotom		(h)
CPL(A)	<500 kao PIC na avionima sa jednim pilotom	(i) Noćno ovlaštenje, ukoliko je primjenljivo; (ii) demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i	kao u (4)(h)		(i)

		performanse u skladu sa FCL.310			
PPL/IR(A)	≥75 po IFR-u		PPL/IR(A) (IR ograničen na PPL)	Demonstrirati znanje iz predmeta planiranje leta i performanse u skladu sa FCL.615(b)	(j)
PPL/IR(A)	≥70 na avionima	Demonstrirati znanje korišćenja radio-navigacijskih sredstava	PPL(A)		(k)

(*). Imaoci CPL-a koji već imaju ovlaštenje za tip aviona sa višečlanom pilotskom posadom, ne moraju da imaju položen teorijski ispit ATPL(A) sve dok lete na istom tipu aviona, ali im se neće priznati teorija ATPL(A) za dozvolu iz Dijela-FCL. Ukoliko traže drugo ovlaštenje za različiti tip aviona sa višečlanom pilotskom posadom, moraju da ispune uslove iz kolone 3, red (e) (i) prethodne tabele.“

ANEKS III

Aneks III Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) U Dijelu A „VALIDACIJA DOZVOLA“, u stavu 3, tačka (f) mijenja se i glasi:

„(f) U slučaju helikoptera, ispuniti uslove iskustva, kako je navedeno u sljedećoj tabeli:

Dozvola koju posjeduje	Ukupno vrijeme leta	Prava	
(1)	(2)	(3)	
ATPL(H) važeće IR	>1.000 sati kao PIC na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Komercijalni vazdušni prevoz na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom kao PIC u operacijama po VFR-u i IFR-u	(a)
ATPL(H) bez IR prava	>1.000 sati kao PIC na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Komercijalni vazdušni prevoz na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom kao PIC u operacijama po VFR-u	(b)
ATPL(H)/važeće IR	>1.000 sati kao PIC na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Komercijalni vazdušni prevoz na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom kao kopilot u operacijama po VFR-u i IFR-u	(c)
ATPL(H) bez IR prava	>1.000 sati kao PIC na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Komercijalni vazdušni prevoz na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom kao kopilot u operacijama po VFR-u	(d)
CPL(H) /IR*	>1.000 sati kao PIC na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom	Komercijalni vazdušni prevoz na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom kao kopilot	(e)
CPL(H) /IR	>1.000 sati kao PIC u komercijalnom vazdušnom prevozu od trenutka dobijanja IR ovlaštenja	Komercijalni vazdušni prevoz na helikopterima sa jednim pilotom kao PIC	(f)

ATPL(H) sa ili bez IR prava, CPL (H)/IR, CPL(H)	>700 sati na helikopterima koji nisu certificirani u skladu sa CS-27/29 ili ekvivalentno, uključujući 200 sati u aktivnostima za koje se traži prihvatanje, i 50 sati u tom svojstvu u zadnjih 12 mjeseci	Korišćenje prava na helikopteru u operacijama koje nisu komercijalni vazdušni saobraćaj	(g)
(*) Imaoci CPL(H)/IR(H) na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom moraju da prikažu nivo znanja za ICAO ATPL(H) prije prihvatanja.“			

(2) U Dijelu A „VALIDACIJA DOZVOLA“, u stavu 6, tačka (b), mijenja se i glasi:

„(b) da je zaposlen, direktno ili indirektno, kod proizvođača vazduhoplova ili kod vazduhoplovnih vlasti.“

(3) U Dijelu A „VALIDACIJA DOZVOLA“, dodaju se novi stavovi 7 i 8 koji glase:

„7. Bez obzira na odredbe gore navedenih stavova, države članice mogu, za, takmičarske letove ili vazduhoplovne priredbe ograničenog trajanja, da prihvate dozvolu izdatu od strane treće zemlje koja dozvoljava imaocu da koristi prava PPL, SPL ili BPL ukoliko:

(a) prije događaja, organizator takmičarskog leta ili vazduhoplovne priredbe pruži nadležnim vlastima odgovarajući dokaz kako da obezijedi da je pilot upoznat sa odgovarajućim sigurnosnim informacijama i da upravlja svakim rizikom povezanim sa letom; i

(b) podnosilac zahtjeva ima odgovarajuću dozvolu i ljekarsko uvjerenje i povezana ovlašćenja ili kvalifikacije izdate u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije.

8. Bez obzira na odredbe gore navedenih stavova, države članice mogu da prihvate PPL, SPL ili BPL izdate u saglasnosti sa zahtjevima Aneksa 1 Čikaške konvencije od strane treće zemlje na najviše 28 dana po kalendarskoj godini za posebne nekomercijalne poslove ukoliko podnosilac zahtjeva:

(a) ima odgovarajuću dozvolu i ljekarsko uvjerenje i povezana ovlašćenja ili kvalifikacije izdate u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije; i

(b) je obavio najmanje jedan let na kojem se aklimatizovao sa kvalifikovanim instruktorom prije obavljanja specijalizovanih poslova ograničenog trajanja.“

ANEKS IV

Aneks IV Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) U ARA.GEN.305, dodaje se nova tačka (ca) koja glasi:

„(ca) Bez obzira na (c), za organizacije koje samo pružaju obuku za LAPL, PPL, SPL ili BPL i povezana ovlašćenja i certifikate, ciklus planiranja nadzora koji ne traje duže od 48 mjeseci se

primjenjuje. Ciklus planiranja nadzora umanjuje se ukoliko postoji dokaz da su sigurnosne performanse imao organizacije umanjene.

Ciklus planiranja nadzora može da se produži na najviše 72 mjeseca, ukoliko su nadležne vlasti utvrdile da, tokom prethodnih 48 mjeseci:

(1) organizacija je demonstrirala efektivnu identifikaciju opasnosti po vazduhoplovnu sigurnost i upravljanje povezanim rizicima, kako je demonstrirano rezultatima godišnjeg pregleda u skladu sa ORA.GEN.200(c);

(2) organizacija je kontinuirano održavala kontrolu nad svim promjenama u skladu sa ORA.GEN.130 kako je demonstrirano rezultatima godišnjeg pregleda u skladu sa ORA.GEN.200(c);

(3) nisu izdati nalazi nivoa 1, i

(4) sve korektivne akcije treba su implementirane u vremenskom periodu koji je prihvaćen ili produžen od strane nadležnih vlasti kako je definisano u ARA.GEN.350(d)(2).“

(2) U ARA.FCL.200 dodaje se nova tačka (d) koja glasi:

„(d) Upis u dozvolu od strane instruktora. Prije posebnog ovlašćivanja određenih instruktora za produžavanje važenja ovlašćenja za letenje na klasi jednomotornog klipnog vazduhoplova ili TMG-a, nadležne vlasti izrađuju odgovarajuće procedure.“

(3) Dodaje se nova tačka ARA.MED.330 koja glasi:

„ARA.MED.330 Posebne medicinske okolnosti

(a) Kada se utvrdi nova medicinska tehnologija, lijek ili procedure koje mogu da opravdaju pravilnu procjenu sposobnosti podnosioca zahtjeva koji u suprotnom ne ispunjavaju zahtjeve, može da se obavi istraživanje da bi se prikupili dokazi o sigurnom korišćenju prava iz dozvole.

(b) Da bi se obavilo istraživanje, nadležne vlasti, u saradnji sa još najmanje jednim drugim nadležnim vlastima, mogu da izrade i ocijene protokol ljekarske procjene na osnovu koje ove nadležne vlasti mogu da izdaju određen broj ljekarskih uvjerenja za pilote sa odgovarajućim ograničenjima.

(c) AeMC-i i AME-i mogu samo da izdaju ljekarska uvjerenja na osnovu protokola istraživanja ukoliko tako od njih traže nadležne vlasti.

(d) O protokolu mora da se postigne saglasnost između predmetnih nadležnih vlasti i mora da sadrži u najmanjoj mjeri:

(1) procjenu rizika;

(2) pregled i procjenu literature da bi se pružio dokaz da izdavanje ljekarskog uvjerenja zasnovano na protokolu istraživanja ne bi ugrozilo sigurno korišćenje prava iz dozvole;

(3) detaljne kriterijume na osnovu kojih se vrši izbor pilota kojima se dozvoljava pristup protokolu;

(4) ograničenja koja se upisuju u ljekarsko uvjerenje;

(5) procedure monitoringa koje treba da implementiraju predmetne nadležne vlasti;

(6) određivanje završnih tačaka za okončanje protokola.

(e) Protokol mora da bude u saglasnosti sa odgovarajućim etičkim principima.

(f) Korišćenje prava iz dozvola od strane imalaca dozvola sa ljekarskim uvjerenjem izdatim na osnovu protokola mora da bude ograničeno na letove u vazduhoplovu registrovanom u državama članicama koje su uključene u protokol istraživanja. Ovo ograničenje mora da bude navedeno u ljekarskom uvjerenju.

(g) Nadležne vlasti koje učestvuju dužne su da:

(1) dostave Agenciji:

(i) protokol istraživanja prije implementacije;

(ii) detalje i kvalifikacije imenovanih kontakt lica za svake nadležne vlasti koje učestvuju;

(iii) dokumentovane izvještaje pravilnih procjena svoje efektivnosti;

(2) dostave AeMC-ima i AME-ima koje su u njihovoj nadležnosti detalje o protokolu prije implementacije za njihovo informisanje.“

(4) Dodatak I mijenja se i glasi:

„Dodatak I

Dozvola letačke posade

Dozvola letačke posade izdata od strane države članice u skladu sa Dijelom-FCL mora da bude u skladu se sljedećim specifikacijama:

(a) Sadržaj. Broj prikazane stavke mora uvijek da se štampa u kombinaciji sa naslovom stavke. Stavke od I do XI su „stalne“ stavke a stavke od XII do XIV su „promjenljive“ stavke koje mogu da se pojave na posebnom ili odvojenom dijelu osnovnog obrasca. Svaku posebni ili odvojeni dio mora jasno da se prepoznaje kao dio dozvole.

(1) Stalne stavke:

(I) država u kojoj je dozvola izdata;

(II) naslov dozvole;

(III) serijski broj dozvole započinje UN kodnim brojem za državu u kojoj je dozvola izdata i slijedi „FCL“ i kod koji se sastoji od brojeva i/ili slova arapske numeracije i latiničnog pisma;

(IV) naziv imaoca (latiničnim pismom, pa čak i ako pismo nacionalnog jezika nije latinično);

(IVa) datum rođenja;

(V) adresa imaoca;

(VI) državljanstvo imaoca;

(VII) potpis imaoca;

(VIII) nadležne vlasti i, ukoliko je potrebno, uslovi u skladu sa kojima je dozvola izdata;

(IX) potvrda važenja i ovlašćenje za data prava;

(X) potpis službenog lica koje izdaje dozvolu i datum izdavanja; i

(XI) žig ili pečat nadležnih vlasti.

(2) Promjenljive stavke:

(XII) ovlaštenja i uvjerenja; klasa, tip, uvjerenja instruktora, itd., sa datumima isteka važenja. Prava radio telefonije (R/T) mogu da budu na obrascu dozvole ili posebnom uvjerenju;

(XIII) napomene: tj, posebni upisi koji se odnose na ograničenja i upisi prava, uključujući upis stručnosti jezika, ovlaštenja za vazduhoplove iz Aneksa II kada se koriste za komercijalni vazdušni prevoz; i

(XIV) svi drugi detalji koje zahtijevaju nadležne vlasti (npr. mjesto rođenja/mjesto porijekla).

(b) Materijal. Papir ili drugi materijal koji mora da se koristi da spriječi ili lako pokazuje bilo kakve promjene ili brisanja ili na kojem su takve promjene ili brisanja lako uočljivi. Sve upise ili brisanja jasno odobravaju nadležne vlasti.

(c) Jezik. Dozvole se pišu na nacionalnom jeziku (jezicima) i na engleskom jeziku i drugim jezicima koje nadležne vlasti smatraju odgovarajućim

Naslovna strana

Naziv i logo nadležnih vlasti (engleski jezik i svi drugi jezik(-ci) koje su odredile nadležne vlasti)	Zahtjevi
EVROPSKA UNIJA (samo engleski jezik)	„Evropska unija“ briše se za države koje nisu države članice EU
DOZVOLA LETAČKE POSADE (engleski jezik i svi drugi jezik(-ci) koje su odredile nadležne vlasti)	Veličina svake strane mora da bude jedna osmina formata A4
Izdato u skladu sa Dijelom-FCL	
Ova dozvola ispunjava ICAO standarde, osim prava za LAPL i EIR (engleski jezik i svi drugi jezik(-ci) koje su odredile nadležne vlasti)	
EASA obrazac 141 izdanje 2	

Strana 2

I	Država izdavanja	Zahtjevi
III	Broj dozvole	Serijski broj dozvole uvijek počinje UN kodnim brojem za državu u kojoj je dozvola izdata u skladu sa FCL-om
IV	Prezime i ime imaoca	
IVa	Datum rođenja (vidjeti uputstva)	Koristi se standardni format datuma, dd/mm/gggg pun broj.
XIV	Mjesto rođenja	

V	Adresa imaoca: Ulica, grad, oblast, poštanski broj		
VI	Nacionalnost		
VII	Potpis imaoca		
VIII	Nadležne vlasti koje su izdale npr. ovaj CPL(A) izdat je na osnovu ATPL izdatog od strane..... (treća država).....		
X	Potpis službenog lica koje je izdalo i datum		
XI	Žig ili pečat nadležnih vlasti koje su izdale		

Strana 3

II	Naziv dozvole, datum prvog izdavanja i kod države		Koristiće se skraćenice koje se koriste u Dijelu-FCL (npr. PPL(H), ATPL(A), itd.) Mora da se koristi standardni format za datum, npr, dd/mm/gggg pun broj
IX	Važenje: Prava iz dozvole mogu da se koriste samo ako imalac ima važeće ljeakarsko uvjerenje za zahtijevano pravo. Dokument sa fotografijom mora da se nosi u svrhu identifikacije imaoca dozvole.		Ovaj dokument nije određen, ali pasoš bi bio dovoljan izvan teritorije države u kojoj je dozvola izdata.
XII	Prava iz radio-telefonije: Imalac ove dozvole demonstrirao je kompetenciju za rad sa ugrađenom R/T opremom na vazduhoplovu na..... (navesti jezik(-e))		
XIII	Napomene: Stručnost u jeziku: (jezik(-ci)/nivo/datum isteka važenja)		Sve dodatne zahtijevane informacije o dozvoli i prava utvrđena od strane ICAO-a, EK ili Direktivama/Uredbama EU unose se ovdje. Upis(-i) stručnosti u jeziku, nivo i datum isteka važenja moraju da budu sadržani. U slučaju LAPL: LAPL nije izdat u skladu sa ICAO standardima.

Dodatne strane – Zahtjevi:

Strane 1, 2 i 3 dozvole moraju da budu u skladu sa formatom prikazanim u modelu u ovoj tački. Nadležne vlasti uključuju dodatne prilagođene strane sa tabelama koje sadrže u najmanjoj mjeri sljedeće informacije:

- ovlašćenja, certifikate, upise i prava;
- datume isteka važenja ovlašćenja, prava certifikata instruktora i ispitivača;
- datume testa ili provjere ;
- napomene i ograničenja (operativna ograničenja);
- polja za broj certifikata i potpis ispitivača i/ili instruktora, ukoliko je primjenljivo;

- skraćenice.

Ove dodatne strane predviđene su za korišćenje od strane nadležnih vlasti, ili od strane posebno ovlašćenih instruktora ili ispitivača.

Inicijalna izdavanja ovlašćenja ili certifikata unose se od strane nadležnih vlasti. Produžavanje važenja ili obnovu ovlašćenja ili certifikata mogu da unesu nadležne vlasti ili posebno ovlašćeni instruktori ili ispitivači.

Operativna graničenja unose se u „Napomene i ograničenja“ naspram odgovarajućeg ograničenog prava, npr, IR praktični ispit koji se obavlja sa kopilotom, ograničena prava obuke za tip vazduhoplova 1.

Ovlašćenja koja nisu validovana nadležne vlasti mogu da uklone sa dozvole .“

(5) U Dodatku II, Stavka 9 uputstava koja se odnosi na obrazac standarda EASA-e za potvrdu kabinske posade mijenja se i glasi:

„Stavka 9: ukoliko su nadležne vlasti organ koji vrši izdavanje, termin „nadležne vlasti“, zvanični žig, pečat ili logo mora da se unese. Samo u ovom slučaju, nadležne vlasti mogu da odluče da li će njihov zvanični žig, pečat ili logo da se unesu u skladu sa stavkom 8.“

ANEKS V

U Aneksu VII Uredbe (EU) br. 1178/2011, u ORA.GEN.200, dodaje se nova tačka (c) koja glasi:

„(c) Bez obzira na tačku (a), u organizaciji koja pruža obuku samo za LAPL, PPL, SPL ili BPL i odgovarajuća ovlašćenja ili certifikate, upravljanje sigurnosnim rizikom i praćenje usaglašenosti definisani u tačkama (a)(3) i (a)(6) mogu da se postignu organizacionim pregledom, koji treba da se obavi makar jednom svake kalendarske godine. Nadležne vlasti se obavještavaju o rezultatima ovog pregleda od strane organizacije bez nepotrebnog odlaganja.“